

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ
АКАДЕМІЯ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ
МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ «ІНТЕРНАУКА»
(INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL «INTERNAUKA»)
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА НАУКОВА РАДА**

Збірник тез наукових праць

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«ЕКОНОМІКА, ФІНАНСИ І УПРАВЛІННЯ
В ХХІ СТОЛІТТІ: АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»**

«20–23» березня 2017

1 том

**Буковель–Київ
2017**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ
АКАДЕМІЯ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ
МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ «ІНТЕРНАУКА»
(INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL «INTERNAUKA»)
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА НАУКОВА РАДА

Збірник тез наукових праць

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«ЕКОНОМІКА, ФІНАНСИ І УПРАВЛІННЯ В ХХІ СТОЛІТТІ:
АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»
«20–23» березня 2017

Сборник тезисов научных трудов

МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ
КОНФЕРЕНЦИЯ
«ЭКОНОМИКА, ФИНАНСЫ И УПРАВЛЕНИЕ В ХХІ ВЕКЕ:
АНАЛИЗ ТЕНДЕНЦИЙ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ»
«20–23» марта 2017

Abstracts of scientific works

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND
PRACTICAL CONFERENCE
«ECONOMICS, FINANCE AND MANAGEMENT IN THE
XXI CENTURY: ANALYSIS OF TRENDS AND
DEVELOPMENT PROSPECTS»
March 20–23, 2017

1 том

Буковель–Київ
2017

ББК 65
УДК 330.1
Е-40

Економіка, фінанси і управління в ХХІ столітті: аналіз тенденцій та перспективи розвитку: збірник тез наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції (Буковель-Київ) «20–23» березня 2017 року / Фінансово-економічна наукова рада, 2017, 1 т. — 104 с.

У збірнику представлені матеріали Міжнародної науково-практичної конференції: «Економіка, фінанси і управління в ХХІ столітті: аналіз тенденцій та перспективи розвитку».

Матеріали публікуються мовою оригіналу у авторській редакції.

Редакція не завжди поділяє думки і погляди автора. Відповідальність за достовірність фактів, імен, географічних назв, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікацій.

Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права», при використанні наукових ідей та матеріалів цього збірника, посилання на авторів і видання є обов'язковими.

© Автори статей, 2017
© Фінансово-економічна наукова рада, 2017
© Міжнародний науковий журнал «Інтернаука», 2017

С К Л А Д
організації Міжнародної науково-практичної конференції
«Економіка, фінанси і управління в ХХІ столітті:
аналіз тенденцій та перспективи розвитку»
(20–23 березня 2017 року)

- Грищенко І.М.** – д.е.н., проф., акад. НАПН України, ректор Київського національного університету технологій та дизайну, голова оргкомітету;
- Єфименко Т.І.** – д.е.н., проф., чл.-кор. НАН України, президент ДННУ «Академія фінансового управління», співголова оргкомітету;
- Каплун В.В.** – д.т.н., проф., проректор з наукової та інноваційної діяльності Київського національного університету технологій та дизайну, заступник голови;
- Масару Танака** – радник міністра фінансів України, Японія;
- Домінік Меню** – старший радник та голова представництва в Україні банку BNP Paribas S. A., Франція;
- Тадеуш Троциковські** – доктор наук про управління, проф., чл.-кор. РАМ, голова правління регіонального центру Європейської інтеграції (м. Влоцлавек, Республіка Польща), президент Європейського наукового фонду «Europejska Fundacja Naukowa Instytut Innowacji», член правління форуму Європейського руху, м. Варшава, Польща;
- Алекс Черевик** – Вища школа торгівлі і послуг, керівник відділу маркетингу, м. Познань, Польща;
- Гечбаія Бадрі Нодарович** – доктор економіки, асоційований професор Батумського державного університету імені Шота Руставелі, чл.-кор. Академії наук бізнесу Грузії, директор департаменту управління бізнесу, Грузія;
- Георгій Сігуа** – доктор економіки, с.н.с. Інституту економіки Тбіліського держуніверситету ім. Іване Джавахішвілі, Грузія;
- Челидзе Медея Елишуківна** – к.е.н., асоційований професор Департаменту фінансових та банківських технологій Грузинського технічного університету, м. Тбілісі, Грузія;
- Камінська Т.Г.** – д.е.н., проф., ректор Київського кооперативного інституту бізнесу і права;
- Вдовенко Н.М.** – д.е.н., проф., заслужений працівник сільського господарства України, завідувач кафедри глобальної економіки Національний університет біоресурсів і природокористування України;
- Чабан В.В.** – д.т.н., проф., проректор з науково-педагогічної та міжнародної діяльності Київського національного університету технологій та дизайну;

- Вітковський С.І.** – к.і.н., проректор з науково-педагогічної та виховної діяльності Київського національного університету технологій та дизайну;
- Ольшанська О.В.** – д.е.н., проф., декан факультету економіки та бізнесу Київського національного університету технологій та дизайну;
- Чубукова О.Ю.** – д.е.н., проф., завідувач кафедри економічної кібернетики та маркетингу Київського національного університету технологій та дизайну;
- Касич А.О.** – д.е.н., проф., завідувач кафедри менеджменту Київського національного університету технологій та дизайну;
- Скрипник М.І.** – д.е.н., проф., завідувач кафедри обліку і аудиту Київського національного університету технологій та дизайну;
- Мельник А.О.** – д.е.н., проф., завідувач кафедри бізнес-економіки Київського національного університету технологій та дизайну;
- Тарасенко І.О.** – д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки Київського національного університету технологій та дизайну, відповідальний секретар;
- Коваленко Д.І.** – к.е.н., доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки Київського національного університету технологій та дизайну, секретар секції 1: Фінанси, страхування і біржова діяльність;
- Махнарилов Ю.В.** – к.е.н., доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки Київського національного університету технологій та дизайну, секретар секції 2: Фінанси, право та освіта в цифрову епоху;
- Русіна Ю.О.** – к.е.н., доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки Київського національного університету технологій та дизайну, секретар секції 3: Проблеми методології та практики управління фінансами;
- Золковер А.О.** – к.е.н., доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки Київського національного університету технологій та дизайну, секретар секції 4: Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку України на сучасному етапі;
- Ганущак-Єфіменко Л.М.** – д.е.н., доц., завідувач кафедри підприємництва та бізнесу, т.в.о. декана факультету підприємництва та права Київського національного університету технологій та дизайну, заступник головного редактора наукового фахового журналу «Вісник КНУТД» серія «Економічні науки».

Зміст

СЕКЦІЯ 1. ФІНАНСИ, СТРАХУВАННЯ І БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ...7	
Андреева Анастасія Олександрівна, Коваленко Дмитро Іванович Аутсорсинг як інструмент забезпечення ефективної інвестиційної діяльності підприємств в Україні.....	7
Белялов Талят Енверович, Андрушко Андрій Олегович Перспективи залучення іноземних інвестицій до АПК України в умовах фінансової кризи	11
Челидзе Медея Елишуківна, Гелиташвили Гога Давидович Анализ доходов и расходов домашних хозяйств в Грузии.....	15
Гнатенко Галина Юріївна, Зеліско І. М. Фінансова безпека аграрного підприємства.....	19
Русіна Юлія Олександрівна, Гнатишена Юлія Вікторівна Управління діловою активністю підприємства	22
Голота Василь Володимирович, Черниш Ольга Василівна Цінні папери як інструмент фінансування бізнес-проектів	25
Русіна Юлія Олександрівна, Губа Юлія Василівна Теоретичні основи комплексного аналізу фінансового стану підприємства	29
Дяченко Вадим Вадимович Шляхи покращення дебіторської заборгованості підприємства.....	33
Животок Едуард Борисович Фінансовий стан підприємства та шляхи його покращення	36
Зеліско Інна Михайлівна Фінансове забезпечення діяльності аграрних холдингів України: глобалізаційний аспект	40
Ілляшенко Артем Ігорович Аналіз міжбюджетних відносин та їх вплив на формування місцевих бюджетів.....	44
Казак Оксана Олексіївна Інформаційно-аналітичне забезпечення ухвалення інвестиційного рішення.....	47
Квасова Ольга Петрівна Мінімізація рівня ризиків в банках при проведенні інвестиційних операцій.....	51
Кириша Олександр Володимирович Роль бізнес-аналітики у фінансовій діяльності підприємств	55
Коваленко Дмитро Іванович, Нехороших Владислав Олександрович Управління ризиками в банку при проведенні активних операцій	59

Русіна Юлія Олександрівна, Макаренко Валерія Олегівна Теоретико-методичні засади управління фінансовими інвестиціями підприємств.....	63
Романко Аліна Юріївна Попередження внутрішніх загроз фінансово-економічної безпеки підприємства	67
Сосновська Ольга Олександрівна Елементи забезпечення фінансової стійкості страхових компаній	70
Русіна Юлія Олександрівна, Литвинова Альбіна Тарасівна Аналіз стану банківських депозитів в Україні	75
Тимкован Владислава Ігорівна Управління фінансовими результатами діяльності підприємства	79
Ульченко Світлана Миколаївна Платоспроможність як інструмент запобігання банкрутству підприємства	82
Фещук Марія Юріївна Теоретичні основи економічної сутності фінансових ресурсів.....	85
Чан-Хі Оксана Сергіївна Страхування ризиків у зовнішньоекономічній діяльності.....	88
Ярмак Анна Іванівна Управління фінансами малих підприємств.....	92
Трахим-Курлович Дмитро, Белялов Талят Енверович Фінансова безпека як складова економічної безпеки підприємства	95
Малюк Стас Ігорович, Черниш Ольга Василівна Сучасні методи розрахунку показників ефективності використання оборотних активів.....	99

Секція 1. ФІНАНСИ, СТРАХУВАННЯ І БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 338

Андреева Анастасія Олександрівна
*студентка кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна*
Науковий керівник:

Коваленко Дмитро Іванович
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

АУТСОРСИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Походження терміну «аутсорсинг» — з англійської «outside resource using» — «використання зовнішніх ресурсів». Аутсорсинг почав розвиватися в США близько 20 років тому, як спосіб ефективного зниження витрат та підвищення прибутковості в сфері інформаційних технологій. З часом аутсорсинг розповсюдився і на інші сфери бізнесу (автомобільна, легка, харчова промисловість) та його почали розглядати не тільки як спосіб підвищення прибутковості підприємства, але й засіб, що сприяє оптимізації їх організаційної структури та підвищенню ефективності діяльності за рахунок зосередження на основних напрямках діяльності та передавання певних функцій зовнішнім фахівцям. [1]

Аутсорсинг — це застосування зовнішнього джерела або потенціалу, передача організацією, на підставі договору, деяких видів або функцій виробничої підприємницької діяльності іншої фірми, котра діє в потрібній області.

Ключовими мотивами, що спонукають підприємства до прийняття рішення щодо використання аутсорсингу, є необхідність в покращенні обслуговування клієнтів, зниженні витрат, підвищенні гнучкості діяльності, зосередженні на основних її видах, уникненні додаткових інвестицій,

зниженні певних ризиків тощо. Застосовуючи аутсорсинг, підприємство може суттєво знизити витрати, зокрема, завдяки:

- полегшення процесу виробничо-господарської діяльності;
- скорочення кількості функцій, які вимагають одночасного виконання;
- концентрування уваги на головних видах діяльності.

Області, в яких сьогодні найбільш поширена робота аутсорсерів: ІТ-послуги, логістика, документообіг, управління кадрами, маркетинг, впровадження проектів (програмні продукти для ефективного розподілу і зберігання інформації в архівах і т.д.), бухгалтерія і т.д. [2]

Український аутсорсинг має потребу в маркетингу і рекламі, підтримці з боку органів влади, якої поки не вистачає та взагалі не спостерігається. Зараз виникає безліч перешкод для його подальшого прогресу: проблеми з імпортом досвідного обладнання для виконання дослідницьких проектів, відсутність технопарків з розвинутою інфраструктурою та зв'язками з навчальними закладами, системні проблеми підготовки кадрів українськими вузами. [3]

У загальному вигляді ринок аутсорсингу підрозділяється на два основні сегменти: аутсорсинг інтелектуальних послуг (обробка інформації; дослідження, розробка проектів, програмування та ін. технічні роботи) і промисловий аутсорсинг. Промисловий аутсорсинг — це виробництво і постачання заготовок, метизів та комплектуючих виробів, а, з іншого боку, — це виконання деяких допоміжних функцій і операцій із забезпечення виробництва продукції (облік, складування, ремонт та обслуговування обладнання, реклама, прибирання приміщень, логістика та ін.).

Однією з причин повільного впровадження аутсорсингу в Україні називають відсутність відповідного законодавчого визначення й регулювання процесів аутсорсингу. Однак, Господарський Кодекс України досить чітко визначає права кожної із сторін через господарські договори, а Конституцією гарантовано право кожного громадянина здійснювати підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом. Тому, відсутність спеціального Закону не є перешкодою на шляху поширення аутсорсингу. [4]

За даними Асоціації «ІТ України», склав за результатами минулого року 9% в доларовому еквіваленті, що далеко від докризових 25% зростання, які ринок демонстрував в 2012 і 2013 роках. Проте, галузь продемонструвала перші ознаки оздоровлення після падіння зростання в 2014 році до 7%.

Незважаючи на скромні показники, на тлі загального падіння економіки ІТ-аутсорсинг продовжує залишатися однією з найбільш перспективних галузей. ІТ-сфера вийшла на третє місце по експортному потенціалу після АПК та металургії. Обсяг послуг, наданих українськими

програмістами закордонним компаніям, досяг в 2015 році \$2,3 млрд що склало 3% ВВП країни проти 0,8% в 2012-му.

Топ-5 найбільших аутсорсингових ІТ-компаній України ось уже котрий рік залишається незмінним – це EPAM (4,4 тис. співробітників), SoftServe (понад 3,8 тис.), Luxoft (3,7 тис.), GlobalLogic (2,6 тис.) і Ciklum (2,3 тис.). Сумарно в них працюють майже 17 тис. фахівців, що становить більше 18% ринку. В цілому, за даними української спільноти програмістів DOU.ua, в 25 найбільших компаніях галузі працевлаштована чверть українських ІТ-фахівців. [5]

У зарубіжних країнах аутсорсинг вже давно став важливою ланкою у розвитку виробництва та використовується у повній мірі, але на українському ринку цей процес відбувається набагато повільніше.

Таблиця 1

Структура аутсорсингових послуг у зарубіжних корпораціях

Вид аутсорсингу	Частка в загальному обсязі аутсорсингових послуг, %
ІТ-аутсорсинг	34
Фінансовий та бухгалтерський аутсорсинг	13
Аутсорсинг маркетингу і збуту	10
Виробничий аутсорсинг	10
Аутсорсинг персоналу	6
Аутсорсинг обслуговування об'єктів нерухомості	6
Аутсорсинг обслуговування клієнтів	6
Аутсорсинг адміністрування	3
Аутсорсинг логістичних дистрибуційних послуг	2
Інші види аутсорсингу	10
Разом	100

Отже, аутсорсинг є новим і достатню потужним інструментом управління підприємством. Але для забезпечення ефективності його застосування необхідно провести глибоку аналітичну і організаційну роботу, об'єктивно оцінити не тільки очікувані поточні результати, але й довгострокові наслідки передавання виконання окремих функцій стороннім спеціалізованим виконавцям.

Література

1. Бравар Ж.-Л., М. Роберт Эффективный аутсорсинг: понимание, планирование и использование успешных аутсорсинговых отношений. — Днепропетровск: Баланс Бизнес-Букс, 2007. — 288 с.
2. Аутсорсинг. Вимушена необхідність // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://texno-online.com.ua/archives/52>.
3. Загородній А.Г «Аутсорсинг та його вплив на витрати підприємства», 2011.
4. Аутсорсинг як інструмент забезпечення ефективної діяльності підприємства // [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/8_NIT_2008/Tethis/Economics/27840.doc.htm
5. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://delo.ua/tech/perspektivnye-ljudi-kak-it-outsorsing-stal-tretej-otraslju-stra-316338/>

Белялов Талят Енверович

кандидат економічних наук

*доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну*

м. Київ, Україна

Андрушко Андрій Олегович

*студент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну*

м. Київ, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДО АПК УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

В умовах світової фінансової кризи, коли є дефіцит власних фінансових ресурсів, неможливий вихід з кризи без залучення інвестицій. Особливо цінними є прямі іноземні інвестиції. Потребує прямих іноземних інвестицій і агропромисловий сектор України. На сучасному етапі інвестування інноваційних проєктів є ключовим чинником для забезпечення конкурентоспроможності продукції в АПК України.

Інвестиційна діяльність є об'єктом досліджень багатьох учених. Наукові дослідження стверджують, що політика залучення іноземних інвестицій до АПК України не є достатньо ефективною, оскільки цьому перешкоджає ряд факторів, одним з яких є недосконала організаційно-правова база для підвищення дієздатності механізмів забезпечення інвестиційного клімату. Тому аналіз залучення іноземних інвестицій до агропромислового комплексу України з метою пошуку механізмів покращання залучення ПІІ(прямих іноземних інвестицій) потребує подальших наукових досліджень та значних змін.

Від ефективності інвестиційних процесів у цю галузь залежить стан агропромислового сектору економіки України. За роки незалежності України розвиток аграрного сектору супроводжувався значними змінами форм і методів господарювання. На сучасному етапі значну проблему в економіці АПК становить слабка спрацьованість сільськогосподарської техніки її фізичне і моральне зношення істотно знижує ефективність праці аграрних господарств. І хоча Україна має природні переваги — родючі ґрунти, але на сьогодні сільське господарство є найменш перспективного галузю щодо швидкого прибутку, але є досить вигідною в перспективі.

Агропромисловий комплекс навіть в кризу приносить прибуток і забезпечує приплив іноземної валюти. Україна займає лідируючі позиції

в світі по виробництву і експорту багатьох продуктів. Щоб пояснити, звідки береться потенціал, і які можливості і ризики існують в сільському господарстві України, необхідно проаналізувати та зрозуміти, чому саме наша країна так важлива на світовому агроринку.

У 2015 році частка продукції АПК у зовнішній торгівлі України досягла 38%. Це означає, що продаж продуктів харчування приносить значні дохід і в бюджет, і приватному бізнесу. Надходження від продажу кукурудзи, соняшникової олії та інших товарів здійснюють позитивний вплив на платіжний баланс України і служить підтримкою для нестабільної економіки і навіть курсу гривні. Також сільське господарство становить 12% ВВП України. У цій сфері працює кожен п'ятий українець.

Україна — номер один в світі по виробництву і експорту соняшника.

Що стосується врожаю і експорту соняшнику, то в цій сфері рівних Україні немає в цілому світі. Ми вирощуємо 11,2 млн тонн соняшнику, а це майже третина всього насіння, виробленого в світі. Ще одне перше місце у нас з експорту соняшникової олії — 3,3 млн тонн на рік. Інші позиції України на глобальному ринку продовольства такі: 2-е місце з експорту зернових і горіхів, 3-є — по виробництву і експорту ячменю. Досягненням сільського господарства ми зобов'язані, в першу чергу, багатому природному ресурсу: незвичайно сприятливому ґрунті. Більшість країн світу НЕ володіють і десятою частиною того, що маємо ми.

Особливо плідною є південна і центральна частини України, близько 50% території становить чистий чорнозем.

Незважаючи на наявність чорнозему і багато в чому сприятливий клімат, в Україні низька врожайність: на одному гектарі аграрії вирощують менше кукурудзи і пшениці, ніж в країнах Європи.

Тому є багато причин. Це і нерозвинені технології, і відсутність державної підтримки і не вирішене питання з ринком землі. Україна славиться значними обсягами експорту. Але значне виробництво зернових відбувається не за рахунок високої врожайності, а за рахунок найбільших площ.

За роки незалежності України розроблена нормативно-правова база для надходження інвестицій та здійснення реформи АПК. Здійснення заходів державної підтримки аграрного сектору сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості та розширенню масштабів залучення іноземного капіталу. При виборі об'єктів інвестування інвестор враховує перспективність розвитку галузі, прибутковість інвестицій та рівень інвестиційних ризиків. Факторний аналіз впливу виробництва сільськогосподарської продукції на частку ПП до АПК України за період 2014–2016 рр галузевих напрямів інвестування наступні:

- ринкові (розмір ринку, темпи його зростання і потенціал, прибутковість);

- конкуренції (стан конкуренції галузевого ринку, наявність рівнозначних конкурентів, інтенсивність конкуренції);
- бар'єри входження до галузі (капіталомісткість галузі, наявність каналів розподілу і доступ до них, доступ до сировинних ресурсів);
- взаємовідносини з постачальниками (наявність місцевих постачальників, інтенсивність конкуренції серед постачальників);
- технологічні чинники (рівень технічних нововведень у галузі, складність продукції і виробництва, патентно-ліцензійна ситуація в галузі);
- соціальні чинники (дисципліна працівників, демографічні процеси).

В агропромисловому комплексі існує велика конкуренція, а інвестиції в аграрний сектор вважаються ризикованими. В Україні існують сприятливі для ведення сільського господарства кліматичні умови, але існує ряд факторів негативного впливу. Одним з цих факторів є використання зношеного устаткування, оскільки його використання знижує ефективність праці аграрного сектору економіки. До негативних факторів відносяться також політична нестабільність, недосконалість правового середовища, непередбачуваність і непрозорість державної політики, ризики заборони експорту, неповернення ПДВ, непередбачене введення квотування продукції та ліцензування тих чи інших видів продукції, юридичні ризики. Інвестиційний клімат у державі продовжує залишатися несприятливим через недостатній рівень захисту прав власності, в тому числі державної, а також недосконалість законодавства з корпоративного управління та низьку корпоративну культуру. Інвестиційні відносини у сфері сільського господарства неповною мірою відповідають вимогам ринкової економіки, оскільки недосконалий механізм інвестування: держава недостатньо підтримує сільське господарство, збиткова діяльність багатьох сільськогосподарських підприємств не дозволяє забезпечувати повернення отриманих інвестицій. Стратегічною задачею України є підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції та інвестиційної привабливості АПК економіки України. До заходів щодо покращання інвестування в агропромисловий комплекс насамперед належить технічна реконструкція та модернізація, капіталовкладення в охорону навколишнього природного середовища; зміцнення виробничої і соціальної інфраструктури підприємства. Основними напрямками інвестиційної програми є пошук заходів щодо покращання інвестиційної привабливості галузей АПК: визначення потреби регіону в інвестиціях для реалізації загальнодержавних інвестиційних програм, а також джерел і форм надходження інвестицій.

Факторами, що стимулюють інвестиційну діяльність в сільському господарстві, на сьогодні може бути підвищення доходів населення, покращання фінансового стану сільськогосподарських підприємств,

зміцнення платіжно-розрахункової дисципліни. Реконструкції та модернізації залучення іноземного капіталу потребує все агропромислове господарство. Надходження прямих інвестицій в агропромисловий комплекс покращить становище сільського господарства, сприятиме впровадженню нових технологій, покращанню якості переробки та зберігання продукції сільського господарства. Важливим завданням є створення інноваційного потенціалу, що здатний забезпечити належний рівень конкурентоспроможності продукції сільського господарства, державне регулювання цін на окремі види продукції та правил страхування сільськогосподарської продукції. Тому забезпечення передумов для залучення ПІІ в аграрний сектор економіки є важливим елементом аграрної політики держави. Динаміка та характер інвестиційних проектів є індикатором, що характеризує загальну ситуацію в АПК. В умовах фінансової кризи залучення іноземних інвестицій до АПК є одним із головних засобів забезпечення підвищення якісних показників економіки АПК України. Аграрний сектор економіки України може здійснити прорив на світовому ринку завдяки тому, що його потенціал ще не вичерпано.

Література

1. Закон України «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року» (від 18.10.2005 р. — № 298215).
2. Закону «Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (від 31.10.2008 р. № 639VI).
3. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» (від 16.12.2006 р. № 187715).
4. Пехник А. В. Іноземні інвестиції в економіку України: Навч. посіб. — К.: Знання, 2007. — 335 с.
5. Козаченко Г. В. Управління інвестиціями на підприємстві. — К.: Лібра, 2004. — 368 с.
6. Офіційний сайт Міністерство економіки України /me.kmu.gov.ua/
7. Офіційний сайт Державного комітету статистики України /www.ukrstat.gov.ua
8. Офіційний сайт Міністерства аграрної економіки України /www.minagro.gov.ua Стаття надійшла до редакції 30 січня 2009 р.

Челидзе Медея Элишуковна

*Кандидат экономических наук, Ассоц. профессор
Департамента финансовых и банковских технологий
Грузинский технический университет
г. Тбилиси, Грузия*

Гелиташвили Гога Давидович

*Студент Департамента финансовых и банковских технологий
Грузинский технический университет
г. Тбилиси, Грузия*

АНАЛИЗ ДОХОДОВ И РАСХОДОВ ДОМАШНИХ ХОЗЯЙСТВ В ГРУЗИИ

Структура финансовых ресурсов домашнего хозяйства и хозяйствующего субъекта (корпорации) заметно отличается. В имуществе домашнего хозяйства преобладают предметы домашнего обихода, используемые в повседневной жизни, а в состав активов, как правило, не входят нематериальные активы, запасы, дебиторская задолженность и т.д.

К имуществу домашних хозяйств можно отнести недвижимость, земли, транспортные средства, наличные денежные средства, ювелирные изделия, бытовую технику и т.д., к активам — краткосрочные (депозиты, банковские вклады) и долгосрочные (акции предприятий, государственные ценные бумаги) финансовые вложения.

Как правило, изначально ресурсы домашних хозяйств формируются на безвозмездной основе: домашние хозяйства при формировании уже обладают определенными, ранее накопленными финансовыми ресурсами, которые они получают в наследство или в дар. Другими источниками финансовых ресурсов являются: существующий доход (заработная плата, доходы от предпринимательской деятельности, пенсия, стипендия); потребительский кредит; социальные трансферты; доходы от использования или продажи собственности; дивиденды; проценты; средства полученные от продажи ценных бумаг; случайные, нерегулярные поступления (выигрыш в лотерею, материальная помощь от работодателя, поступления от продажи имущества или предметов, доходы от выданных кредитов и т.д.).

Как любой хозяйствующий субъект, в процессе управления финансовыми ресурсами, домашние хозяйства принимают определенные финансовые решения. Они отличаются от финансовых решений хозяйствующих субъектов (корпораций) не только целевыми направлениями, но и механизмом принятия решений. Например, если хозяйствующие

субъекты вырабатывают систему методов финансового управления, в домашних хозяйствах финансовые решения часто основаны на интуиции, жизненном опыте и имеют неформальный характер.

На величину доходов домашних хозяйств (населения) влияют такие факторы, как размер заработной платы, динамика розничных цен, насыщение потребительского рынка товарами, налоговая политика и др.

В целом в Грузии денежный доход на душу населения в 2010–2015 годы увеличился на 59,3% (от 178,6 до 284,5 лари), а потребительские цены выросли на 3,7%. Таким образом, реальные денежные доходы на душу населения в данные годы увеличились на 55,6%.

По регионам доходы населения распределены неравномерно: уровень доходов населения в городах и селах ощутимо различаются. Например, статистические данные на 2015 год показывают, что на домашнее хозяйство среднемесячный денежный доход в городе составляет 1142,3 лари, в сельской местности – 902,2 лари.

Согласно данным Национальной службы статистики Грузии, в декабре 2015 года размер прожиточного минимума для среднего потребителя составляет 143,9 лари (прибл. 60 долларов США), для среднестатистической семьи – 272,5 лари, для трудоспособного мужчины 162,4 лари. На август 2016 года данные представлены следующим образом: для среднего потребителя – 138,2 лари; для среднестатистической семьи – 261,6 лари; для трудоспособного мужчины – 156,0 лари.

В структуре доходов домашних хозяйств основная часть приходится на т.н. заработанный доход, большая часть которого тратится на содержание домашнего хозяйства. Заработанный доход физических лиц облагается подоходным налогом в размере 20%.

По данным Национальной службы статистики Грузии, в декабре 2015 года среднемесячный доход домашнего хозяйства составляет 1022,3 лари, что на 3,9% выше аналогичного периода 2014 года. Среднемесячный доход на душу населения в декабре 2015 года составляет 284,5 лари, вместо 273,1 лари в аналогичном периоде 2014 года (рост 4,1%).

В 2015 году от общего дохода населения города 97,7% составили денежные доходы и трансферты. Что касается сельского населения, данный показатель составляет 84,4%. Это означает, что одним из важных источников дохода в сельской местности, вместе с денежными доходами и трансфертами, являются неденежные доходы.

В данном периоде, процентный рост доходов домохозяйств в городах был выше, чем в сельской местности. В структуре денежных доходов и трансфертов первое место занимает наемный труд, далее идут пенсии, стипендии и пособия, также доходы от реализации продуктов, выращенных на собственных участках.

Таблиця 1

Доходы домашних хозяйств

	2005	2007	2009	2011	2012	2013	2014	2015
Среднемесячный доход населения (млн лари)	353,2	426,8	575,4	711,1	808,8	906,9	1001,4	1039,9
Среднемесячный доход на домашнее хозяйство (лари)	346,2	422,5	569,2	705,9	788,4	887,2	983,9	1022,3
Среднемесячный доход на душу населения (лари)	92,3	115,2	154,5	195,2	218,4	246,6	273,1	284,5

Источник: Национальная служба статистики Грузии

В Грузии деятельность домашних хозяйств по-прежнему характеризуется неорганизованным характером, с попыткой сокрытия доходов. Наиболее распространены виды деятельности, которые являются выгодными и пользуются высоким спросом, например, ремонт автомобилей и зданий, репетиторство, реализация кондитерских изделий, частное автотранспортное обслуживание и т.д.

Другие доходы домашних хозяйств охватывают доходы от операций, связанных с личным имуществом и денежными средствами. Первые включают в себя продажу или аренду жилья, земли, автотранспортных средств, бытовой или компьютерной техники. Продажа имущества является наименее прибыльной формой использования личного имущества, имеет одноразовый характер и приводит к уменьшению общей стоимости имущества.

Доходы от операций с денежными средствами возникают в результате их вложения в ценные бумаги, покупки иностранной валюты с целью дальнейшей реализации, открытия банковского вклада, покупки автотранспортных средств для оказания услуг и т.д.

Финансовые решения домашних хозяйств, в первую очередь, принимаются в отношении использования денежных средств. В Грузии, большая часть доходов как городских, так сельских жителей используется на обязательные платежи (в том числе коммунальные услуги) и приобретение продуктов питания, алкогольных и табачных изделий, медикаментов, неотложных услуг.

Расходы на потребление составляют основную часть (60–70%) доходов домашних хозяйств. Величина затрат на потребление зависит от единого дохода, интенсивности ведения натурального хозяйства, уровня экономии денежных средств и материальных нужд, уровня розничных цен и обязательных платежей и др.

В 2015 году среднемесячные расходы домашнего хозяйства по сравнению с прошлым годом увеличились на 5,1%, среднемесячные расходы на душу населения — на 5,4% (соответственно составили 1004,7 и 279,6 лари).

Традиционно, основную часть расходов как городских, так сельских жителей составляют потребительские расходы. В общем объеме расходов городского населения потребительские расходы составляют 71,1%, сельского населения — 74,3%. Потребительские расходы в 2015 году также выросли и составили 105,0% — на домашнее хозяйство, 105,4% — на душу населения.

Таблица 2

Расходы домашних хозяйств

	2005	2007	2009	2011	2012	2013	2014	2015
Среднемесячный расход населения (млн лари)	389,7	458,8	561,4	693,4	785,9	890,5	973,2	1022,0
Среднемесячный расход на домашнее хозяйство (лари)	382,6	454,2	555,3	668,3	766,1	871,1	956,2	1004,7
Среднемесячный расход на душу населения (лари)	101,8	123,9	150,7	190,3	212,2	242,1	265,4	279,6

Источник: Национальная служба статистики Грузии

Литература

1. Мосиашвили В. З., Челидзе М. Э. Финансы / Дани. — 2016. — С. 540.
2. http://geostat.ge/?action=page&p_id=142&lang=geo
3. <http://mof.ge/4540>
4. http://mof.ge/images/File/saqartvelo_2020.pdf

Гнатенко Галина Юрївна
аспірантка кафедри фінансів
Національного університету біоресурсів і
природокористування України
м. Київ, Україна
Науковий керівник:
Зеліско І. М.
д.е.н., професор

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

У ринковій економіці, як відомо, ніщо не може гарантувати підприємству процвітання. Сільське господарство є однією з найближчих галузей економіки до теоретичної моделі досконалого конкурентного ринку [3, с. 191]. Це означає, що висока конкуренція у галузі змушує кожне підприємство напружено працювати над підвищенням ефективності своєї діяльності. Конкуренція неминуче знищує одні підприємства та збагачує інші. Підприємства, яким вдається раціонально витратити ресурси, виживають і процвітають, інші — банкрутують; безперервно виникають нові фірми та зникають старі [7, с. 43].

Формування надійної системи фінансової безпеки підприємства забезпечує його стабільне функціонування і створює умови для зростання його економічного потенціалу. У той же час фінансову безпеку підприємства потрібно розглядати як самостійний об'єкт дослідження через призму результатів діяльності підприємства. Головною метою забезпечення фінансової безпеки є гарантування стабільного та максимально ефективного функціонування підприємства в поточному періоді і високий потенціал розвитку в майбутньому. Тому, під фінансовою безпекою розуміють: ступінь захищеності фінансових інтересів підприємства на усіх рівнях фінансових відносин; здатність фінансової системи забезпечити ефективне функціонування економічної системи і стійке економічне зростання; здатність суб'єкта господарювання протистояти загрозам внаслідок формування відповідного фінансового забезпечення; рівень забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення його потреб і виконання існуючих зобов'язань; стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів, виражене у найкращих значеннях фінансових показників.

Однією із найважливіших умов забезпечення стійкості підприємства та формування позитивних результатів його фінансової діяльності

є існування ефективної системи фінансової безпеки, яка забезпечить захист підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз. В сучасній науковій літературі існує підхід, за яким фінансову безпеку підприємства розглядають як базову складову його економічної безпеки. Тобто, вона є найважливішою якісною характеристикою економічної системи підприємства, яка визначає здатність підтримувати нормальні умови функціонування та забезпечує розвиток, а також послідовну реалізацію економічних інтересів. Тим не менш, відсутня однозначна й виважена наукова позиція щодо сутності та змісту фінансової безпеки як економічної категорії. Тому сьогодні особливо актуальним є формування чіткого значення фінансової безпеки підприємства, узагальнення підходів щодо її сутності та забезпечення умов для її досягнення спираючись на вплив різних факторів.

Дослідженням фінансової безпеки підприємств присвячено багато наукових праць різних вітчизняних та зарубіжних дослідників, серед яких О.В. Ареф'єва, Л.І. Абалкін, Т. Аллісон, І.О. Бланк, В.І. Грушко, Т.Ю. Загорельська, К. Горячева, І.П. Мойсеєнко, В.В. Прохорова, Г. Фостер, Й. Шумпетер. Враховуючи їх праці про даний напрямок фінансової науки, можна погодитися з тим, що фінансова безпека представляє такий стан підприємства, який дозволяє забезпечити фінансову рівновагу, стійкість, платоспроможність і ліквідність підприємства в довгостроковому періоді.

Фінансова безпека підприємства — це захищеність його діяльності від негативних впливів зовнішнього середовища, а також спроможність швидко усунути різноманітні загрози або пристосуватися до існуючих умов, що не позначаються негативно на його діяльності [5]. Головна мета фінансової безпеки підприємства полягає в гарантуванні його стабільного та максимально ефективного функціонування на даному етапі та високий потенціал розвитку в майбутньому. Між тим, її оцінка передбачає визначення рівня платоспроможності підприємства, оптимальності структури й ефективності використання його капіталу, а також встановлення рівня показників, що відображають різні аспекти його фінансово-господарської діяльності.

Сучасні тенденції якісних зрушень у структурі виробництва та суспільства говорять про те, що інтелектуальний капітал став домінуючим фактором економічного розвитку країн світу. Стабільне функціонування, зростання економічного потенціалу суб'єктів аграрної сфери в умовах ринкових відносин багато в чому залежить від наявності надійної системи економічної безпеки. Для досягнення прийнятного рівня фінансової безпеки суб'єктів аграрної сфери слід забезпечити постійну платоспроможність суб'єкта, високу ліквідність його балансу, фінансову незалежність і високу результативність господарювання. У зв'язку з цим необхід-

но вивчати численні показники, які всебічно характеризують всі сторони діяльності суб'єктів аграрної сфери, для виявлення глибинних причин зміни фінансового стану.

Розвиток підприємництва у ХХІ ст. неможливий без інноваційної складової. Глобальні світові процеси вимагають від українського бізнесу суттєвих перетворень у напрямі першочергового та ефективного використання інтелектуального капіталу як базового системоутворюючого ресурсу. Його ефективне використання сприяє підвищенню конкурентоспроможності товарів, виробництва та національної економіки загалом на міжнародному ринку. Разом з тим інноваційний розвиток на мікрорівні неможливий без відповідного фінансування. В умовах обмежених ресурсів функціонування підприємств, установ, організацій залежить від їх спроможності задіяти наявні нематеріальні активи, що є в їх розпорядженні, зокрема інтелектуальний потенціал працівників.

Успішний розвиток підприємства та його високі фінансові результати перебувають у прямій залежності від інноваційних заходів, впровадження яких забезпечується наявністю відповідних ресурсів. Такими, зокрема, є інтелектуальні ресурси підприємства. При цьому як для дослідження процесів створення та використання інтелектуальних продуктів, так і для управління даними процесами на підприємствах необхідно мати в своєму розпорядженні чітко окреслений понятійний апарат.

Література

1. Бараннік В. Економічна безпека підприємства як складова економічної безпеки держави / В. Бараннік // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. — 2016. — № 2. — С. 5–20.
2. Бендиков М. А. Экономическая безопасность промышленного предприятия в условиях кризисного развития // Менеджмент в России и за рубежом. — 2012. — № 2. — С. 17–30.
3. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия. — К.: Эльга, Ника — Центр, 2004. — 784 с.
4. Грунин О. А., Грунин С. О. Финансово-экономическая безопасность организации. — СПб.: Питер, 2010. — 160 с.
5. Камлик, М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект [Текст]: навч. посіб. / М. І. Камлик. — К.: Атіка, 2005. — 432 с.
6. Коваленко К. В. Основи створення комплексної системи економічної безпеки підприємства: теоретичний аспект / К. В. Коваленко // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган Барановського. — 2008. — № 3. — С. 134–136, 160.
7. Лоханова Н. Система управління станом економічної безпеки підприємства: проблемні питання, концепція розвитку / Н. Лоханова // Економіст. — 2005. — № 2. — С. 52–56.

Русіна Юлія Олександрівна

кандидат економічних наук

*доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну*

м. Київ, Україна

Гнатишена Юлія Вікторівна

*студентка кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну*

м. Київ, Україна

УПРАВЛІННЯ ДІЛОВОЮ АКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Ділова активність підприємства — це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

На сьогоднішній день ділова активність розглядається з трьох позицій: індивідуума; підприємства (мікрорівень); країни (макрорівень).

На рівні підприємства ділова активність найчастіше розглядається як результативність роботи підприємства щодо величини авансованих ресурсів або величини їхнього споживання в процесі виробництва. Таке визначення практично ототожнює поняття ділової активності й ефективності роботи.

Ділова активність відображає рівень ефективності використання матеріальних, трудових, фінансових і інших ресурсів і в той же час характеризує якість управління, а також можливості потенційного розвитку підприємства.

В умовах нестабільної економіки рівень ділової активності можна кваліфікувати як:

- високий (достатній);
- середній (задовільний);
- низький (незадовільний).

Слід зазначити, що кожному рівню ділової активності відповідає характерна виробничо-господарська ситуація, у зв'язку з чим виділяють нормальну, проблемну і кризову ситуації.

Нормальна ситуація властива високому рівню ділової активності та означає такий збіг умов і обставин, коли створюються сприятливі умови для функціонування суб'єкта господарювання, за яких формується стійка тенденція підвищення темпів зростання оціночних показників.

Проблемна ситуація існує на підприємстві, рівень ділової активності якого відповідає середньому і визначається як збіг господарських умов та чинників, за яких формується тенденція до погіршення стану підприємства та спостерігається нестійка динаміка оціночних показників ділової активності.

Кризова ситуація характеризує низький рівень ділової активності і виникає в разі відсутності оперативного реагування на стратегічні питання, які потребують термінового вирішення. Її можна визначити як збіг обставин, які формують стійку негативну тенденцію оціночних показників ділової активності та загрожують підприємству банкрутством.

Визначення проблемної, а тим більше кризової, ситуації при оцінці стану ділової активності зумовлює необхідність термінового регулювання виробничо-господарської діяльності шляхом прийняття оперативних управлінських рішень.

Ділова активність комерційної організації виявляється в динаміці її розвитку, досягненні нею цілей, які відображають натуральні та вартісні показники, в ефективному використанні економічного потенціалу, розширенні ринків збуту продукції.

Рівні ділової активності конкретної організації відображають етапи її життєдіяльності — зародження, розвиток, підйом, спад, криза, депресія, — показують ступінь адаптації до мінливих ринкових умов, якість управління тощо.

Оцінка ділової активності на якісному рівні може бути отримана в результаті порівняння діяльності даної компанії з однотипними за сферою застосування капіталу підприємствами.

Таким чином, активність підприємства в фінансовому аспекті проявляється насамперед в швидкості обороту його коштів, відображає ефективність роботи підприємства відносно величини авансованих ресурсів або відносно величини їх споживання в процесі виробництва.

Кількісна оцінка ділової активності, що її пропонує до застосування Косова Т. Д. здійснюється у таких двох напрямках:

- ступінь виконання планових показників;
- забезпечення заданих темпів їх росту.

Гайдис Н. М. [1, с. 414] визначає, що кількісна оцінка та аналіз ділової активності можуть бути здійснені за двома напрямками:

- ступінь виконання плану за основними показниками, що забезпечують задані темпи їх зростання;
- рівень ефективності використання ресурсів.

Ділова активність підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі ці види діяльності підприємства. Передовсім, на фінансовому стані підприємства позитивно позначаються безперебійний випуск і реалізація високоякісної продукції.

Існує і зворотний зв'язок, оскільки брак коштів може призвести до перебоїв у забезпеченні матеріальними ресурсами, а отже й у виробничому процесі.

Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства.

На певній стадії розвитку економіки сфера ділової активності звужується: рідше укладаються торговельні угоди, зменшується обсяг торговельних операцій, здійснюваних як у кредит, так і за готівку. У результаті обсяг виробництва товарів і послуг починає скорочуватися.

За періодом зниження обсягу виробництва слідує тривалий період «застою». Інтервал часу, протягом якого спочатку відбувається збільшення обсягу виробництва товарів і послуг, потім зниження, депресія й, нарешті, новий його ріст.

Отже, ділова активність — це одна з найважливіших характеристик діяльності кожного підприємства.

Метою оцінки ділової активності підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами.

Література

1. Гайдис Н. М. Фінансовий аналіз: навч.-метод. посібн. / Н. М. Гайдис. — Львів: Вид-во ЛБІ НБУ, 2006. — С. 414.
2. Бутинець Ф. Ф. Економічний аналіз: Навчальний посібник. — Житомир: Рута, 2003. — 680 с.
3. Васильчак С. В. Основні підходи до організації управління фінансовими ресурсами підприємства / С. В. Васильчак, О. Р. Жидяк // Економіка АПК. — 2011. — № 10. — С. 78–80.
4. Герасимчук З. В. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник / З. В. Герасимчук, І. М. Вахович. — 2-ге вид., перероб. і доп. — Луцьк: Надстиря, 2007. — 412 с.

УДК 336.71

Голота Василь Володимирович

*Студент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну*

м. Київ, Україна

Черниш Ольга Василівна

Науковий керівник:

*старший викладач кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну*

м. Київ, Україна

ЦІННІ ПАПЕРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСУВАННЯ БІЗНЕС-ПРОЄКТІВ

В умовах ринкової економіки важливу роль у фінансовій діяльності відіграють цінні папери. З їх використанням вирішуються питання щодо залучення коштів для фінансування програм, проєктів, підприємств; забезпечення обігу ресурсів; створення умов для залучення та використання інвестицій; здійснення контролю за формуванням та впровадженням господарських проєктів; управління ефективністю використання активів та ін. Проведення операцій з цінними паперами надає додаткові можливості суб'єктам в управлінні фінансовими активами. Такі інструменти застосовують в різних видах та формах, що дає змогу вирішувати різноманітні фінансові проблеми, які виникають за певних обставин.

Розрахунки фахівців доводять, що потреба України в інвестиційних ресурсах перевищує 40 млрд дол. США. Тому для вітчизняних підприємств особливої актуальності набуває питання пошуку альтернативних джерел фінансування бізнес-проєктів за умови обмеженості власних ресурсних можливостей і недостатнього для залучення банківських кредитів забезпечення [1, 205].

Попри широке застосування схем проєктного фінансування у світі, його сутність науковці й практики бачать по-різному. Так, під проєктним фінансуванням розуміють — окрему форму фінансування, що ґрунтується на життєздатності самого проєкту, без урахування платоспроможності та гарантій основних його учасників. З іншої позиції, проєктне фінансування вважається галуззю фінансування інвестицій, що забезпечує техніко-економічну ефективність діяльності підприємства та дає можливість генерувати достатні для цього грошові потоки. Існує також погляд, що процес фінансування — це поєднання різних джерел та методів фінансування конкретного інвестиційного проєкту з розподілом ризиків серед його учасників.

Зазвичай фінансування проекту відбувається в трьох основних формах — позичковій, дольовій і змішаній. Сторони, які беруть участь у реалізації проекту, найчастіше є не лише кредиторами, але й учасниками проекту. Класична схема проектного фінансування передбачає наявність проектної компанії. Таким чином, проектне фінансування можна розглядати як інструмент активної взаємодії банківського та промислового сектору. Така дуальна роль банку (як співвласника проектної компанії і як кредитора інвестиційного проекту) дає можливість додаткового контролю над цільовим використанням запозичених коштів. Додатково страхуючи себе, банк може передбачити у відповідному договорі право на володіння компанією замовника в разі неповернення останнім кредитних коштів.

Мобілізація коштів при проектному фінансуванні може відбуватись як в межах банківських установ, так і поза ними. Банки можуть об'єднувати капітали з метою фінансування певного інвестиційного проекту, утворюючи банківський консорціум. Така співпраця створює певні переваги: по-перше, акумулювання значної суми коштів; по-друге, розподіл ризику і можливість працювати в межах відповідних нормативів; по-третє, обмін необхідною інформацією між банками-учасниками, що особливо корисно в умовах недостатньої інформаційної бази [2].

Проектне фінансування як спосіб мобілізації коштів для фінансування інвестиційних проектів є достатньо дорогим методом. Однією з причин високої вартості позичкового капіталу при проектному фінансуванні є необхідність проведення всеохоплюючого попереднього аналізу інвестиційного проекту. Проводиться технологічний, правовий аналіз, аналіз фінансової стабільності, ефективності та ризиків. Витратність даного процесу обґрунтовується зниженням ймовірності невдалої реалізації інвестиційного проекту, що є однією з основних переваг проектного типу фінансування.

Дослідження свідчать, що до форм проектного фінансування, що могли б ефективно використовуватись при реалізації великих інвестиційних програм в Україні, треба віднести схеми BOT («build — operate — transfer») та BOOT («build — own — operate — transfer»), що поєднують фінансування з обмеженим регресом та фінансування під гарантії українського уряду [3].

Впровадженню нових видів цінних паперів у країнах, що розвиваються, в т.ч. і в Україні, повинен передувати всебічний аналіз інструменту, формування його параметрів та умов випуску на засадах концепції фінансового інжинірингу та з урахуванням існуючої зарубіжної практики. Це цілком прийнятно для вітчизняного боргового ринку, де корпоративні облігації набувають все більшої популярності.

Ринок цінних паперів (РЦП) завжди був одним з основних джерел фінансування економіки та рушійною силою економічного зростання, динаміка якого визначалася фінансовими інноваціями.

Деякі екзотичні типи інновацій фондового ринку охарактеризовано в дослідженнях Ковальова О. [4] і Воробійової З. О. [5], частка яких є новим варіантом традиційних облігацій, а інша – структурованими облігаціями. Структуровані облігації засновані на ідеї конвертованих облігацій. Прагнення отримати більшу гнучкість, дохідність, зниження ризику та інших функцій спонукало інвестиційні банки до декомпозиції й об'єднання в різний спосіб інструментів і формування структурованих облігацій. До структурованих облігацій відносять ЦП із плаваючою відсотковою ставкою – облігації-жаби (Frogs Bonds); облігації «міні-макс» (Minimax Bonds); облігації зі «спусковим гачком» (Trigger Note). Облігації-подушки (Cushion Bonds) – облігація вищої категорії надійності, що підлягає достроковому погашенню з купоном вище поточної ринкової ставки, яка продається з премією. Вона досить прийнятна для консервативних інвесторів, що прагнуть отримати високий дохід тому, що при зростанні відсоткових ставок вона втрачає меншу частину своєї вартості, а у випадку падіння ставок її вартість зростає повільніше.

Розвитку практики проектного фінансування в Україні перешкоджають недостатньо сприятливий інвестиційний клімат, обмеженість фінансових ресурсів, що могли б бути використані для масштабного фінансування капіталомістких проектів, низька кваліфікація учасників проектного фінансування та інші чинники, що поглиблюють проектні ризики. У таких умовах вирішення проблеми вимагає комплексного підходу, що враховує інтереси всіх потенційних учасників програм проектного фінансування. Важливими складовими такого підходу є посилення ролі державних гарантій страхування проектних ризиків, включаючи надання гарантій комерційним банкам, що беруть участь у фінансуванні інвестиційних проектів та програм, які залучені в систему державних пріоритетів, податкове стимулювання механізмів інвестування, розвиток міжбанківського співробітництва в галузі спільного кредитування інвестиційних проектів.

Література

1. Бугай В. З., Євтушенко М. С., Комісарова А. В., Проектне фінансування як інструмент залучення інвестиційних ресурсів / Вісник Запорізького національного університету — № 2(6), 2010.
2. Куклік К. А. Фінансові можливості вітчизняних банків у сприянні розвитку проектного фінансування в Україні / К. А. Куклік // Актуальні проблеми економіки. — 2008. — № 9 (87). — С. 173–183.
3. Лепак Р. І. Сучасні інструменти активізації інвестиційного кредитування / Р. І. Лепак // Науковий вісник: зб. наук.-техн. праць; НУ Львівська політехніка. — 2006. — Вип. 16.3. — С. 262–270.
4. Банковский инжиниринг — новый мир финансов [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://gaar.ru/articles/48893/>
5. Воробьева З. А. Финансовый инжиниринг на рынке корпоративных облигаций: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.10. «Финансы, денежное обращение и кредит» / З. А. Воробьева; Финансовая акад. при Правительстве Рос. Федерации, Гос. ун-т — Высш. шк. экономики. — М.: [б. и.], 2004. — 25 с.

УДК 336.72

Русіна Юлія Олександрівна
*кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та
фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

Губа Юлія Василівна
*студентка кафедри фінансів та
фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОМПЛЕКСНОГО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Основною метою існування кожного підприємства є отримання прибутку. Контроль аналізу фінансового стану підприємств дає можливість встановити: наскільки ефективно функціонує підприємство. У сучасних обставинах господарювання, дослідження фінансового стану підприємства – необхідна складова процесу управління підприємством. Основним напрямом його практичної реалізації є виявлення перспектив на збільшення продуктивності підприємства та визначення можливостей його розвитку.

Проблематиці управління фінансовим станом підприємств та ефективності його оцінки присвячено чимало публікацій, з числа яких потрібно особливо відзначити праці Г. І. Кіндрацької, А. О. Азарової, О. С. Габузь, М. С. Білик, Ю. Ю. Варланова та багатьох інших.

Перш за все, слід зауважити що фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо- господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність та використання фінансових ресурсів [3].

Метою статті є аналіз сутності, завдань і потреби комплексного аналізу фінансового стану підприємства, а крім того, узагальнення існуючих методів, принципів та методик аналізу.

Для досягнення основної мети аналізу фінансового стану підприємства можуть використовуватися різні методи.

Методи фінансового аналізу – це комплекс науково-методичного інструментарію для оцінки фінансового стану підприємства [4].

Проаналізувавши наукові джерела авторів, які досліджували дану проблему, можна визначити наступні методи оцінки фінансового стану підприємства: коефіцієнтний, комплексний, інтегральний, беззбитковий та рівноважний [1, 3, 4].

Розглянемо та обґрунтуємо ефективність використання вищезазначених методів.

1. Коефіцієнтний метод являє собою аналіз системи коефіцієнтів, що відображають різні боки господарювання підприємства і беруть до уваги вплив як внутрішнього, так і зовнішнього середовищ на фінансовий стан підприємства. В табл. 1 наведена система напрямків та коефіцієнтів для оцінки фінансового стану підприємства коефіцієнтним методом.

Таблиця 1

Склад елементів оцінки фінансового стану підприємства

Напрямок	Коефіцієнти
Ліквідність	Коефіцієнт абсолютної ліквідності Коефіцієнт загальної ліквідності Коефіцієнт критичної ліквідності
Рентабельність	Коефіцієнт рентабельності активів Коефіцієнт рентабельності реалізації Коефіцієнт власного капіталу
Фінансова стійкість	Коефіцієнт автономії Коефіцієнт фінансового ризику Коефіцієнт концентрації позикового капіталу
Ділова активність	Коефіцієнт оборотності активів Коефіцієнт оборотності власного капіталу Коефіцієнт оборотності основних засобів

(Побудовано автором на основі [1])

Ключовими недоліками цього методу є: трудомісткість, тобто досить складний процес формування результатів оцінки; відсутність нормативних значень більшості коефіцієнтів, що застосовуються в процесі аналізу; ситуація, коли зміни величин коефіцієнтів у динаміці не зможуть бути інтерпретовані належним чином, так як значення для розрахунку завжди змінюються у часі.

Даним методом доцільно користуватися на підприємствах, які мають час для правильної інтерпретації результатів.

2. Комплексний метод дає можливість розкрити ті напрями в роботі підприємства, в яких виникають проблеми, а крім того визначаються причини їх виникнення. Це є великою перевагою цього методу. Проте є і мінуси. Так само як і попередній метод, він є трудомістким і відсутні нормативні значення багатьох коефіцієнтів і, як наслідок, це обмежує

застосування цього способу в практиці, особливо в період оперативної оцінки фінансового стану підприємства.

3. Щодо інтегрального методу — цей метод аналізу використовують ті підприємства, які прагнуть оцінити свій фінансовий стан за допомогою певного інтегрального показника [2].

Перевагами цього методу є те, що сукупний (інтегральний) показник можна в будь-який момент збагатити певною кількістю аналітичних напрямків та коефіцієнтів, що дає можливість тримати «руку на пульсі».

Мінусом є те, що з'являється деяка суперечність визначень «платоспроможність» і «ліквідність». Загальні показники інтегрального методу оцінки фінансового стану підприємства наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Загальні показники інтегрального методу

Рівень платоспроможності	Рівень фінансової незалежності	Рівень якості активів
Коефіцієнт покриття	Коефіцієнт автономії	Частка високоліквідних активів
Коефіцієнт поточної ліквідності	Коефіцієнт фінансової стабільності	Коефіцієнт якості дебіторської заборгованості
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Коефіцієнт чистих обігових активів

(Побудовано автором на основі [2])

4. Якісним аспектом оцінки фінансового стану підприємства при застосуванні безбиткового способу виступає запас фінансової міцності підприємства, тобто виручка від реалізації, що підприємство має після проходження порогу рентабельності. Таким чином, чим вищий запас фінансової міцності у відсотках, тим стійкіший фінансовий стан підприємства [5].

Перевагою даного методу є те, що він містить показник безбитковості (базовий аспект діяльності підприємства) та витрати, тому є сучасним та практичним. Недоліком — він не узгоджується з такими гранями оцінки, як конкурентоспроможність, кредитоспроможність, ринкова і ділова активність, тобто він потребує подальшого розвитку.

5. Рівноважний метод ґрунтується на показниках ліквідності та оцінці фінансового стану підприємства з позицій досягнення балансу між ліквідними потоками у сфері господарсько-інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

Цей метод перевірений всесвітнім досвідом. Його здійснення дало можливість визначити дев'ять характерних ситуацій фінансового стану

підприємства і створити належні поради загального характеру з метою досягнення фінансово-господарської рівноваги у разі відхилення підприємства від лінії рівноваги чи зони безпеки. Це є досить вагомим під час застосування даного методу. Проте, є певні недоліки, а саме: неможливість врахування стану підприємства в конкретному, діловому, кредитному і ринковому середовищі.

Основними критеріями підбору того, або іншого методу оцінки можуть бути:

1. Часові обмеження, в разі, якщо оцінку слід реалізувати в найкоротший період, в такому випадку ніяк не рекомендовано користуватися коефіцієнтним, комплексним чи інтегральним методами.

2. Широта аналізу. Методи аналізу, як беззбитковий та рівноважний не приймають до уваги такі показники діяльності підприємства, як: конкурентоспроможність, кредитоспроможність, ділова активність тощо.

3. Наявність доступу до детальної інформації про діяльність підприємства. У разі, якщо є така потреба, необхідно обрати комплексний або коефіцієнтний підхід [1].

У висновку можна зазначити, що аналіз фінансового стану підприємства надає високоякісну та кількісну інформацію про його діяльність, яка необхідна для багатьох суб'єктів ринку. В той же час, з метою її достовірності, застосування в процесі управлінських рішень розумно використовувати коефіцієнтний або комплексний метод, бо вони є найбільш обширними і охоплюють всі сфери діяльності підприємства.

Література

1. Азарова А. О. Математичні моделі та методи оцінювання фінансового стану підприємства / А. О. Азарова, О. В. Рузакова. — Вінниця: ВНТУ, 2010. — 172 с.
2. Варланов Ю. Ю., Варланов О. Ю. «Моделювання фінансового стану підприємств: сутнісний підхід до інтегрованої оцінки» Журнал «Економічні науки» — 2012. — № 59. — С. 139–146.
3. Габузь О. С. Управління фінансовим станом організації / О. С. Габузь // Економіка і менеджмент культури. — 2013. — № 1. — С. 69–74.
4. Кіндрацька Г. І., Білик М. С., Загородній А. Г. Економічний аналіз: Підручник / За ред. проф. А. Г. Загороднього. — 3-тє вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2008. — 487 с.
5. Олексів І. Б., Фещур Р. В. «Проблеми аналізу та оцінки фінансового стану підприємства» Журнал «Економічний вісник» — 2001. — № 68. — С. 256–263.

Дяченко Вадим Вадимович

*студент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах розвинених ринкових відносин значна увага приділяється поняттям дебіторської заборгованості. Дебіторська заборгованість — один з елементів (як правило, кількісно значний) оборотних активів підприємства, кредитування покупців (замовників) з моменту відвантаження готової продукції до перерахування на розрахунковий рахунок у банку платежу за неї.

Аналіз основних проблем управління дебіторською заборгованістю, з якими стикаються підприємства та організації, показав, що їх можна систематизувати таким чином:

- відсутність чіткої інформації щодо термінів погашення зобов'язань підприємствами-дебіторами;
- не розроблений регламент та методика роботи з простроченою дебіторською заборгованістю;
- не здійснюється оцінка фінансового стану дебіторів і ефективність надання відстрочок платежів.

Найбільш відомим інструментом інкасації дебіторської заборгованості є надання знижок за швидку оплату продукції. Багато підприємств використовують цей інструмент для прискорення повернення дебіторської заборгованості, але застосування механізму знижок за швидку оплату доцільне лише постійним клієнтам при суворому дотриманні ними платіжної дисципліни за термінами та сумами.

В умовах ринкової економічної діяльності менеджменту підприємства доцільно впроваджувати такі економічні заходи, як реструктуризація або рефінансування дебіторської заборгованості, що дозволить прискорити процес її погашення.

Рефінансування дебіторської заборгованості — це переведення її в інші, ліквідні форми оборотних активів: гроші, короткострокові фінансові вкладення тощо.

Рефінансування базується на принципах:

- загальні витрати на рефінансування не повинні перевищувати очікуваний прибуток від використання вивільнених коштів у господарському обороті;

- витрати на рефінансування не повинні перевищувати вартості короткострокових кредитів для підтримки платоспроможності підприємства до інкасації дебіторської заборгованості;
- витрати на рефінансування не повинні перевищувати інфляційні втрати у випадку затримки платежів.

Основними методами рефінансування дебіторської заборгованості є:

- форфейтинг;
- факторинг.

Факторинг це купівля банком або спеціалізованою факторинговою компанією грошових вимог постачальника до покупця та їх інкасація за визначену винагороду.

Скориставшись послугами факторингу, постачальник мінімізує свої ризики, пов'язані зі своєчасним отриманням оплати, що дає змогу прискорити оборотність оборотних коштів, не вдаючись до додаткового залучення кредитів банку.

Форфейтинг являє собою фінансову оперативність по експортному товарному кредиту шляхом передачі (індосамента) переказного векселя на користь банку зі сплатою комісійної винагороди. В результаті форфейтування заборгованість покупця за товарним кредитом трансформується в заборгованість фінансову (на користь банку).

Форфейтинг використовується при здійсненні довгострокових експортних поставок і дозволяє експортеру негайно отримати грошові кошти шляхом обліку векселів, хоча форфейтинг також має свої недоліки, а саме високу вартість.

Застосування методів рефінансування дебіторської заборгованості дає можливість переведення її в інші, ліквідні форми оборотних активів: гроші, короткострокові фінансові вкладення тощо. Це сприяє підвищенню фінансової стійкості підприємства.

Отже, важливим завданням управління грошовими потоками є ефективне управління дебіторською заборгованістю, яке спрямоване на оптимізацію обсягів дебіторської заборгованості та забезпечення її своєчасної інкасації. Значних успіхів в зниженні загальної потреби в оборотних коштах можна досягти напрацювавши ефективну політику управління дебіторською заборгованістю.

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 10 «дебіторська заборгованість», затверджений наказом МФУ від 08.10.99 р. № 237.
2. Блакита Г. В. Актуальні питання управління дебіторською заборгованістю / Блакита Г. В. // Збірник наукових праць ВНАУ. — 2012. — № 3(69).
3. Блащак Л. М. Шляхи до раціонального управління дебіторською заборгованістю / Блащак Л. М. // Науковий вісник «Львівської політехніки». — 2009. — № 1.
4. Гнеушева І. Вплив застосування методів рефінансування дебіторської заборгованості на фінансову стійкість підприємства / Гнеушева І. // Економічний аналіз. — 2011. — Вип. 8.
5. Момот Т. В. Фінансовий менеджмент / Момот Т. В. — К.: ЦУЛ, 2011.
6. Ружицький А. В. Використання сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості для підвищення рівня економічної безпеки підприємства / Ружицький А. В., Томчишин О. О. // Науковий вісник «Львівської політехніки». — 2011. — № 4.

УДК 658.14

Животок Едуард Борисович

*студент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

На сьогодні «Фінансовий стан та його покращення» є актуальною темою у сучасних умовах, оскільки ринкові відносини господарювання жорстокі та непрості, а конкуренція витісняє тих суб'єктів господарювання, що неправильно організували роботу діяльності підприємства та неефективно використовують свої фінансові ресурси. Тому реальна оцінка фінансового стану підприємства є насамперед необхідною для того, щоб підприємство змогло тримати свої позиції на ринку та розвивати свою діяльність.

Фінансовий стан підприємства — це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. [1]

Для визначення фінансового стану використовують масу аналітичних показників, такі як:

1. Платоспроможність і ліквідність, що характеризують фінансові можливості підприємства щодо погашення заборгованості, покриття підприємством позичкових коштів;
2. Прибутковість — дають можливість порівняти отриманий прибуток з вкладеним капіталом, тобто міру ефективності авансованого у виробництво і реалізацію капіталу;
3. Ділова активність — характеризує кругообіг засобів підприємства;
4. Фінансова стійкість — характеризує співвідношення власних і залучених коштів. [2]

Фінансовий стан залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. На сам перед на фінансовий стан позитивно впливає висока прибутковість підприємства. Для досягати підприємству потрібно збільшити показники обсягу виробництва і випуску високоякісних товарів та послуг, а собівартість їх зменшити.

Фінансовий стан підприємства може бути:

- стійким;
- нестійким;

- кризовим.

Здатність підприємства своєчасно здійснювати платежі, фінансувати свою діяльність на розширеній основі свідчить про стійкий фінансовий стан.

Сучасні управлінці повинні знати зміст таких понять ринкової економіки, як платоспроможність, ліквідність, кредитоспроможність підприємства, поріг рентабельності, запас фінансової стійкості, ефект цінового важеля, леверидж, ступінь фінансового ризику, небезпека банкрутства та і н., а також методику розрахунку показників, що їх характеризують, та їх аналіз.

Покращення фінансового стану підприємства можливе за рахунок збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків. Підвищення розмірів вхідних грошових потоків можливе за рахунок:

- збільшення виручки від реалізації;
- продажу частини основних фондів;
- рефінансування дебіторської заборгованості.

Скорочення вихідних грошових потоків можливе за рахунок:

- зниження витрат, які відносяться на собівартість продукції;
- зниження витрат, які покривають за рахунок прибутку.

Основним заходом покращення фінансового стану є збільшення виручки від реалізації. В свою чергу розмір виручки від реалізації залежить від:

- обсягів реалізації продукції;
- ціни одиниці продукції, що реалізується [3].

Щоб збільшити обсяги реалізації, треба максимально активізувати збутову діяльність підприємства. Стимулювати збут можна різними методами. Бажаний результат можна отримати наданням знижок покупцям, помірними зменшеннями цін, застосуванням масової реклами. Не існує для всіх підприємств єдиного рецепту збільшення обсягів реалізації. Тип заходів залежить від особливостей конкретного підприємства та обраної ним стратегії маркетингу.

Також одним із важливих шляхів удосконалення фінансового стану є мобілізація внутрішніх резервів. Це:

- проведення реструктуризації активів підприємства;
- сукупність заходів, пов'язаних зі зміною структури та складу активів балансу;
- перетворення в грошову форму наявних матеріальних та фінансових активів підприємства [4].

Внутрішні резерви підприємства складаються з явних та прихованих. Виявлення явних резервів здійснюється через ліквідацію: втрат окремих видів ресурсів, перевищення норм їх витрачання.

Особливу увагу необхідно звернути увагу на приховані резерви.

Приховані резерви – частина капіталу, що ніяк не відображена в Балансі. Розмір прихованих резервів балансу дорівнює різниці між балансовою вартістю окремих майнових об'єктів підприємства та їх реальною вартістю.

Саме за рахунок активізації даних резервів можна досягти значного покращення у роботі, що у свою чергу призведе до зміцнення фінансового стану загалом. Для пошук та реалізації резервів підприємство повинно використовувати встановлену методику. Отже внутрішньовиробничі можливості покращення діяльності можна класифікувати таким чином:

- 1) Створення нових виробничих фондів;
- 2) Вдосконалення планування та обліку використання устаткування;
- 3) Вдосконалення використання виробничих площ;
- 4) Скорочення втрат матеріалів та інструменту;
- 5) Вдосконалення обліку і зберігання матеріальних цінностей;
- 6) Вдосконалення конструкції виробу і технології виробництва;
- 7) Вдосконалення процесу виробництва;
- 8) Вдосконалення організації допоміжного виробництва.

Одним з основних напрямів пошуку резервів є зменшення вихідних грошових потоків через зниження собівартості продукції та витрат, джерелом покриття яких є прибуток. На кожному підприємстві, залежно від його особливостей, можуть бути різними набір факторів, які впливають на собівартість [5].

Отже, удосконалення фінансового стану підприємства можливе шляхом підвищення результативності розміщення та використання ресурсів підприємства. При цьому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів, при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності.

У даний час перед підприємствами стоїть важливе та необхідне завдання – правильно та якісно організувати систему перевірки та тестування фінансового стану, щоб уникнути багатьох проблем пов'язаних з погіршенням діяльності підприємства та знайти шляхи мобілізації прихованих резервів. Отже якісна оцінка фінансового стану є важливою складовою фінансово-господарської діяльності підприємства, що відкриває перед ним багато можливостей удосконалення та покращення свого становища.

Література

1. Обущак Т. А. Сутність фінансового стану підприємства // Актуальні проблеми економіки. — 2007. — № 9. — С. 92–98.
2. Економічний аналіз: навчальний посібник / Б. Є. Грабовецький. — Вінниця: ВНТУ, 2013.
3. Карпенко Г. В. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства // Економіка держави. — К., 2010. — № 1. — С. 61–62.
4. Марцин В. С. Надійність, платоспроможність та фінансова стійкість — основні складові оцінки фінансового стану підприємства // Економіка, фінанси, право. — К., 2009. — № 7. — С. 26–29.
5. Обущак Т. А. Сутність фінансового стану підприємства // Актуальні проблеми економіки. — К., 2009. — № 9. — С. 92–100.

Зеліско Інна Михайлівна

*д.е.н., професор, професор кафедри фінансів
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
Київ, Україна*

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ХОЛДІНГІВ УКРАЇНИ: ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Глобалізація характеризується таким розвитком людської цивілізації, коли національні економіки вже не можуть нормально розвиватися в межах однієї держави, а міжнародні економічні зв'язки призводять до утворення транснаціональних корпорацій і глобальних (світових) ринків. Основним вектором цивілізаційного розвитку нашої держави є євроінтеграція. Повноцінна участь України у глобалізаційних та євроінтеграційних процесах можлива за умови вибору оптимальної моделі та реалізації відповідного механізму взаємодії економіки України зі світовою економікою.

Сучасне фінансове середовище, в яких функціонують аграрні компанії України, вимагають переформатування системи управління фінансовими ресурсами, їх фінансового забезпечення для реалізації ефективної фінансової політики компанії. Для активної економічної інтеграції України, адаптації вітчизняних аграрних компаній до умов функціонування бізнесового середовища, що склалися в масштабах світової економіки, необхідним є формування і реалізація стратегії фінансового забезпечення в контексті трансформації економічних і фінансових відносин в Україні та з урахуванням глобалізаційних трендів світової економіки.

Термін «глобалізація» походить від французького «global», що означає планетарний, всеосяжний та означає всеохоплюючий процес трансформації світового співтовариства у відкриту цілісну систему інформаційно-технологічних, фінансово-економічних, суспільно-політичних, соціально-культурних взаємозв'язків та взаємозалежностей [1, с. 126].

Активна економічна глобалізація викликає суперечливе сприйняття її перспектив і наслідків, а це вимагає чіткого усвідомлення та глибокого осмислення суті та механізмів соціально-економічних процесів, які відбуваються у світовому економічному просторі. Дані обставини є важливими для розуміння ролі глобалізаційних факторів у формуванні нової якості управлінської складової національних економічних систем [7, с. 58].

Економічна глобалізація супроводжується процесами інтеграції та інтернаціоналізації світового господарства. Тобто відбувається перетво-

рення світової економіки із сукупності національних економік, пов'язаних потоками товарів та капіталів, в єдину виробничу зону і єдиний ринок, в яких вільно переміщуються капітал, товари, послуги та робоча сила. Економічна глобалізація здійснюється в декількох напрямках: глобалізація виробництва, глобалізація торгівлі, фінансова глобалізація, трансформація механізмів міждержавного регулювання світової економіки. За сучасних умов, конкурентоспроможною може бути лише та національна економіка, що найефективніше використовує можливості глобалізації. Аграрний сектор, як і інші сфери економіки, знаходиться під впливом глобалізації, міжнародних потоків капіталу та інвестицій, транснаціональних корпорацій.

Аграрна сфера стала локомотивом національної економіки та подальшого євроінтеграційного поступу України. Провідна роль в цих процесах належить великим аграрно-промисловим формуванням, які називають аграрними холдингами. С. Дем'яненко презентує аграрний холдинг як специфічну форму володіння акціонерним капіталом, за якої материнська компанія, володіючи контрольним пакетом акцій інших підприємств, здійснює управління і контроль за їх діяльністю і завдяки цьому об'єднує їх в єдину організаційну структуру з відповідальними цілями і місією [2].

Фінансове забезпечення діяльності аграрних холдингів знаходиться у нерозривному зв'язку із галузевою специфікою їх діяльності, що впливає визначальною мірою на особливості формування фінансових ресурсів, здійснення їх нагромаджень, напрями використання. Основою фінансового забезпечення діяльності аграрних холдингів виступають фінансові ресурси, у всій різноманітності прояву їх сутності та значення.

Фінансове забезпечення діяльності аграрних холдингів являє собою фінансові відносини, які відображають провідні траєкторії формування, генерування, нагромадження, трансформації та використання фінансових ресурсів для досягнення економічної мети функціонування. Необхідно виділити фактори макроекономічного середовища, що впливають на фінансове забезпечення аграрних холдингів: загальний економічний і фінансовий стан держави; природні та кліматичні умови господарювання; модель фінансових відносин в суспільстві; організаційна та функціональна структура фінансової системи; економічні відносини аграрних формувань з організаціями виробничої інфраструктури (підприємствами транспорту й зв'язку); економічні відносини аграрних формувань з державою щодо сплати податків, зборів, платежів; курс національної валюти; економічні відносини з фінансовими інституціями; рівень конкуренції в галузі.

Фінансові показники діяльності аграрних холдингів є індикатором результативності та фінансового забезпечення їх господарської діяльності (табл. 1).

Таблиця 1

Фінансові результати діяльності аграрних холдингів України у 2015 р.

Компанії	ROE, %	ROA %	ROS, %	EV/ EBITDA	EV/ Revenue
МХП	25	10	18	4,7	1,5
Кернел	12	8	17	5,5	1,0
Астарта	23	12	21	2,0	1,2
Авангард	20	13	33	2,8	1,0

Так, показники рентабельності (ROE, ROA, ROS) у представлених аграрних холдингів мають достатньо високий рівень. Сприятливими є також мультиплікатори прибутковості (EV/EBITDA, EV/Revenue). Проте, у порівнянні із 2010–2012 рр. наявна тенденція до зменшення рівня фінансових результатів діяльності багатьох аграрних холдингів. У 2015 р. 45 українських аграрних формувань отримали виручку близько 11 млрд доларів США та контролювали 4,1 млн га сільськогосподарських земель. Активний розвиток аграрних холдингів, якій мав місце 10 років тому, супроводжувався зростанням їх земельних банків та концентрацією значних обсягів власних та арендованих земельних ресурсів, підготовкою до IPO або private placement [5]. Після дефолту аграрного холдингу «Мрія» та фінансових проблем, які виникли в інших аграрних холдингах, іноземні інвестори стали приділяти більше уваги фінансовій звітності та фінансовим результатам діяльності аграрних холдингів в Україні.

Українські аграрні холдинги сконцентрували та використовують в своїй діяльності значні обсяги земельних ресурсів, близько 15% площі земель сільськогосподарського призначення в Україні [4]. В порівнянні з іншими аграрними формуваннями в Україні, це значні обсяги земельних ресурсів, проте аграрні холдинги в інших країнах використовують більші обсяги земельних ресурсів. На відміну від українських аграрних холдингів, в Австралії, Аргентині та США аграрні холдинги спеціалізуються на тваринництві. Останніми роками наявна глобальна тенденція щодо купівлі сільськогосподарських угідь за невисоку ціну в Бразилії [5].

Аграрна галузь стала локомотивом української економіки та її потенціал залишається привабливим для міжнародних фінансових інституцій. Міжнародні фінансові інституції продовжують фінансувати позичальників, з якими мають позитивну співпрацю не один рік. Міжнародні фінансові організації (МФК, ЄБРР) надають кредитні ресурси аграрним холдингам, західні банки кредитують з відсотковою ставкою LIBOR+ 6% річних [6].

Незважаючи на економічну та політичну нестабільність, низькі рейтинги компаній та країни в цілому, у 2015 р. українські аграрні холдинги

залучили від Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) інвестиції на суму 315 млн дол. США, що в 2,6 рази перевищує обсяги фінансування з боку ЄБРР у 2014 р. та на 60% більше, ніж у докризовому 2013 р. Кредитні кошти були надані переважно великим аграрним холдингам з метою фінансування потреб в авансованому капіталі та на покращення логістичної інфраструктури. Найбільше фінансування отримала компанія «Нібулон» у сумі 130 млн дол. США та ПАТ «Миронівський хлібопродукт», що отримав близько 85 млн дол. США [3].

Ринкові перетворення в аграрній економіці сприяли розширенню джерел формування та нарощуванню обсягів фінансових ресурсів аграрних холдингів. Аграрні холдинги виявили достатню фінансову стійкість, не зважаючи на наявні проблеми в умовах нестабільності світової економіки та внутрішніх економічних і фінансових трансформацій у порівнянні з підприємствами інших галузей національної економіки.

Література

1. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Ринкова економіка: основні поняття і категорії: Навч. посіб. — 2-ге вид., стер. — К.: Знання, 2008. — 263 с. — (Вища освіта XXI століття).
2. Дем'яненко С. І. Агрохолдинги в Україні: процес становлення та розвитку / С. І. Дем'яненко // Економіка України, 2009. — № 12. — С. 50–61.
3. Найбільші агрохолдинги України 2015. http://ucab.ua/ua/ukab_proponue/doslidzhennya/largest_agriholdings_of_ukraine_2015/
4. Рейтинг 20 найефективніших компаній України. <http://forbes.net.ua/ua/magazine/forbes/1399408-rejting-20-najefektivnishih-agrokompanij-ukrayini>.
5. Рейтинг репутації та фінансової надійності аграрних холдингів. http://landlord.ua/reiting_reputacii-i-finansovoiy-nadezhnosti-agroholdingov/
6. Розвиток аграрних холдингових формувань та заходи з посилення соціальної спрямованості їхньої діяльності / [Луценко Ю.О., Кропивко М.Ф., Малік М.Й. та ін.]; за ред. М.Ф. Кропивка. — К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2013. — 50 с.
7. Старостіна А. Суперечливі шляхи економічної глобалізації / А. Старостіна, О. Каніщенко // Економіка України. — 2008. — № 5. — С. 58–65.

Ілляшенко Артем Ігорович
студент економічного факультету
Національний університет
біоресурсів і природокористування
м. Київ, Україна

АНАЛІЗ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

За роки незалежності в Україні було побудовано та неодноразово реформовано бюджетну систему, основні складові якої — державний та місцеві бюджети. Разом з тим можна спостерігати високий ступінь централізації бюджетних ресурсів, що призводить до обмеження фінансових можливостей місцевого управління та залучення досить великих об'ємів міжбюджетних трансфертів. Як наслідок, маємо проявлення значних диспропорцій в соціально-економічному розвитку окремих регіонів та загальну непрозорість бюджетного процесу, що обумовлено особливостями вітчизняної практики управління бюджетами на різних рівнях. Для того, щоб уникати розбалансованості бюджетів на різних рівнях застосовують різноманітні схеми, серед яких типовими є використання трансфертних механізмів.

До сьогодні в Україні існували такі основні форми трансфертів, що було передбачено Бюджетним кодексом України (ст. 96). Це — дотації вирівнювання, субвенції, кошти, що передаються до Державного бюджету України та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів та інші дотації. Проте після прийняття змін до Податкового та Бюджетного кодексів, затверджені Верховною Радою 28 грудня 2014-го року, використання цих видів трансфертів було призупинено [1]. Згідно нової редакції міжбюджетні трансферти поділяються на:

- базову дотацію (трансферт, що надається з державного бюджету місцевим бюджетам для горизонтального вирівнювання податко-спроможності територій);
- субвенції;
- реверсну дотацію (кошти, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів для горизонтального вирівнювання податко-спроможності територій);
- додаткові дотації (на компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів внаслідок надання пільг, встановлених державою).

Такі зміни суттєво вплинули на весь механізм формування місцевих бюджетів у 2015 році. Найважливіші зміни пов'язані з тим, що вирівнювання здійснюється не за видатками, а за доходами місцевих бюджетів.

Формула вирівнювання передбачає, що місцеві бюджети з рівнем надходжень нижче 0,9 середнього показника по Україні, отримують базову дотацію в розмірі 80% різниці до цього порога. Для місцевих бюджетів з рівнем надходжень у межах від 0,9 до 1,1 вирівнювання не здійснюється. А в тих, хто має цей індекс податкоспроможності понад 1,1 вилучають до фонду вирівнювання половину коштів перевищення через реверсну дотацію. Згідно додатку 6 Закону України Про Державний бюджет України на 2015 рік базова та реверсна дотації становлять 5,36 млрд грн. та 3,64 млрд грн. відповідно [2].

Як видно з таблиці 1, кількість дотаційних бюджетів на рівні бюджетів районів і бюджетів областей становить 89% і 75% відповідно. При цьому частка районних бюджетів з рівнем надходжень у межах від 0,9 до 1,1 становить 6%. В тих бюджетів, які мають індекс платоспроможності понад 1,1 – близько 5%. Тільки з 6 обласних та 25 районних бюджетів вилучають до фонду вирівнювання половину коштів перевищення через реверсну дотацію. Відповідно і загальна сума базових дотацій вирівнювання з державного бюджету розподіляється в основному між бюджетами районів 72,9% і бюджетами областей 19,3%. Значно краща ситуація з бюджетами інших міст (до яких віднесено і обласні центри). Серед них є майже 23%, щодо яких вирівнювання не здійснюється, та 42%, що має індекс податкоспроможності понад 1,1, на них припадає 7,8% загальної суми базових дотацій. Найменш фінансово залежний при формуванні власної фінансової бази бюджет міста Києва, 6% районних та 22% бюджети інших міст.

Таблиця 1

Склад місцевих бюджетів і міжбюджетні трансферти

Група місцевих бюджетів	Кількість бюджетів				Частка базових дотацій, яка спрямовується до відповідної групи бюджетів, у загальній сумі базових дотацій, %
	Усього	З базовою дотацією	Щодо яких вирівнювання не здійснюється	З реверсною дотацією	
Бюджети районів	474	422	27	25	72,9
Бюджети областей	24	18	0	6	19,3
Бюджети інших міст	169	60	38	71	7,8
Усього	667	500	65	102	100,00

Джерело: <http://jfub.donnu.edu.ua/article/view/1024/1041> [3].

Різні види трансфертів мають різне значення для розвитку та реалізації міжбюджетних відносин у країні. Так, найбільша їх частка припадає саме на освітню та медичну субвенцію в розмірі 43,72 млрд грн. та 46,47 млрд грн. відповідно. У всій структурі трансфертів переважають субвенції, розподіл яких значно диференційований в межах регіонів України. Частина видатків, на фінансування яких спрямовуються субвенції, можуть бути регулярними видатками бюджетів відповідних рівнів.

Згідно діючого порядку перерахування міжбюджетних трансфертів, базова дотація, медична та освітня субвенції з державного бюджету, перераховуються Казначейством місцевим бюджетам щодаки рівними частинами в останній день декади відповідно до розпису державного бюджету. Реверсна дотація до державного бюджету з місцевих бюджетів перераховується щодаки рівними частинами в останній день декади відповідно до розпису державного бюджету за рахунок фактичних надходжень доходів загального фонду місцевого бюджету [4].

Механізм застосування міжбюджетних трансфертів, що реалізується через сукупність інструментів та системи інституційно-правових структур, є перерозподілом фінансових ресурсів між ланками бюджетної системи та має на меті стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів.

Метою запровадження системи фінансового вирівнювання є забезпечення ефективного виконання повноважень щодо надання суспільних послуг їх споживачам, при цьому систему фінансового вирівнювання формують трансферти вирівнювання на виконання делегованих органам місцевого самоврядування та місцевим органам державної влади повноважень.

Отже, можна зробити висновок про підвищення бюджетної та фінансової самостійності місцевих бюджетів. Базова дотація матиме компенсаторний характер та забезпечуватиме вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів за закріпленими доходами.

Література

1. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/79-19/page>.
2. Про Державний бюджет України на 2015 рік [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2015, № 5, ст. 37 — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80-19>.
3. Півторак М.В. Аналіз сучасного механізму міжбюджетних трансфертів [Електронний ресурс] / М.В. Півторак. — 2014. — Режим доступу до ресурсу: <http://jfub.donnu.edu.ua/article/view/1024/1041>.
4. Про внесення змін до Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів [Електронний ресурс] // Офіційний вісник України 2010 р., № 96, ст. 3399; 2015 р., № 7, ст. 161 — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/227-2015-%D0%BF>.

Казак Оксана Олексіївна
ст. викладач кафедри економіки та фінансів
Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УХВАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РІШЕННЯ

Економічні перетворення в країні вимагають адекватних змін у системі управління на підприємстві. Ці зміни мають сприяти соціально економічному розвитку кожного окремого підприємства. Одна із складових результативності управління — якість інформаційного забезпечення процесу управління. У сформованих економічних умовах життєздатність і ефективне функціонування підприємства значною мірою залежить від характеру і якості інформаційного забезпечення управлінських рішень.

У наш час в Україні, як і в усьому світі, спостерігається тенденція до всезростаючого попиту на інформаційні системи, які інтегрують інформацію та здатні допомогти у прийнятті управлінських рішень [1].

На підставі методології інформаційно-аналітичного забезпечення управління визначаються основні напрями вдосконалення управління для підвищення ефективності функціонування системи з урахуванням об'єктивно існуючих потенційних можливостей (резервів) поліпшення діяльності. Аналіз інвестиційних проектів сприяє ухваленню розумних й обґрунтованих управлінських рішень і здійсненню запланованих заходів щодо поліпшення діяльності підприємства.

Ухвалення інвестиційного рішення — надзвичайно відповідальний процес, який вимагає всебічного аналізу великої кількості чинників, що можуть вплинути на результати інвестування. Невдале рішення має доволі серйозні наслідки для інвестора. Тому при ухваленні інвестиційного рішення інвестор в обов'язковому порядку повинен оцінити результативність своєї попередньої інвестиційної діяльності, фінансовий стан підприємств — кандидатів на інвестування, обсяг можливих інвестицій і загальний стан фінансового ринку. Причому бажано для ухвалення рішень використовувати таку інформацію, як обов'язкову бухгалтерську звітність підприємств, біржову інформацію тощо.

Безумовно, одним із стримуючих чинників розвитку систем інформаційного забезпечення управлінських рішень є особливості машинобудівних підприємств. Реалізувати основні принципи організації машинобудівного виробництва, тобто раціональне поєднання в часі і просторі

елементів виробництва, можна за допомогою управлінських рішень, які формуються на основі інформації, що надходить керівникам.

Оскільки основною метою інвестиційної діяльності є забезпечення реалізації найбільш ефективних форм вкладення капіталу, то особлива увага кожного господарюючого суб'єкта повинна, з одного боку, приділятися мінімізації дії чинників стримуючих їх інвестиційну привабливість, а з іншого — чинникам, що підвищують її.

Для оцінювання інвестиційної привабливості підприємств пропонується схема, що складається з основних напрямів аналізу:

- фінансового стану підприємства;
- конкурентоспроможності підприємства;
- організаційно-технічного і кадрового стану підприємства;
- використання ресурсів підприємства;
- структури власників.

Фінансовий стан підприємства є найбільш істотним для інвесторів, тому пропонується досліджувати основні показники фінансового стану, а саме:

- рентабельність;
- довгострокову фінансову стійкість;
- ліквідність;
- ділову активність.

Необхідність реалізації просторової і тимчасової організації виробництва (безперервність, паралельність, пропорційність, ритмічність) викликана відмінністю машинобудування від інших галузей промисловості: це широка номенклатура продукції; багатодетальність виробів і їх конструктивна складність; різноманітність технологічних процесів, устаткування і оснащення; тривалість повного виробничого циклу; глибокий розподіл і кооперація праці; організаційна структура виробництва.

З іншого боку, реалізація принципів організації машинобудівного виробництва спричинює вимоги до якості інформації (координація у просторі і часі, достатність, своєчасність, адресність, висока швидкість збору, обробки і передачі, багатократність використання та ін.), яка повинна надходити керівникам. У результаті забезпечити зумовлені вимоги машинобудівного виробництва до якості інформації можна тільки за допомогою заданої побудови інформаційної системи.

Незважаючи на складність побудови і значні фінансові вкладення в розвиток інформаційних систем, найістотношою проблемою, що здійснює стримуючу дію, є оцінювання прогностичної ефективності рішень, що приймаються в межах нових інформаційних систем на машинобудівних підприємствах. При ухваленні рішення про впровадження інформаційної системи на підприємстві виникає проблема, яким чином вірогідно оцінити економічні, управлінські і інші наслідки цього рішення, тобто

оцінити ефективність зміни якості і обґрунтованості управлінських рішень у межах інформаційної системи до її впровадження.

Процес розроблення та ухвалення інвестиційного рішення умовно можна представити схематично. Схему ухвалення інвестиційного рішення зображено на рис. 1.

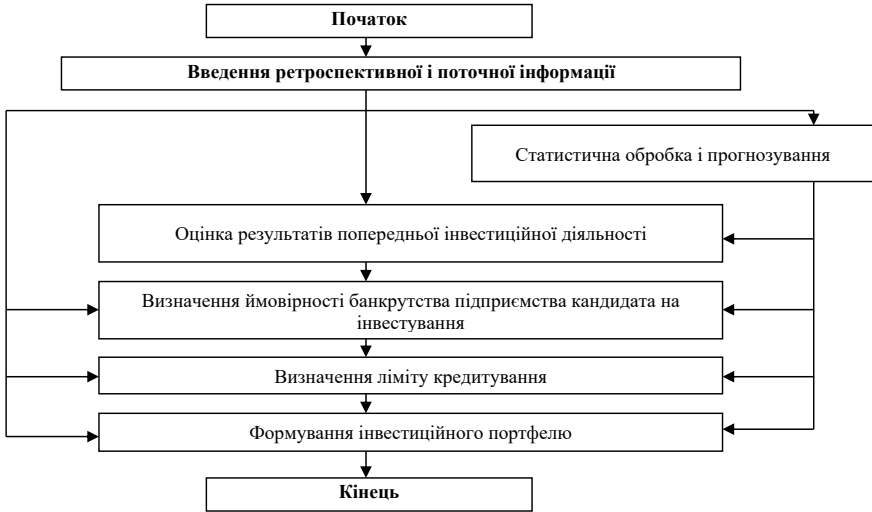

Рис. 1. Схеми ухвалення інвестиційного рішення підприємств

Підвищення ефективності використання інформаційних систем досягається шляхом наскрізної побудови і сумісності інформаційних систем. Це дає змогу усунути дублювання і забезпечити багаторазове використання інформації, встановити певні інтеграційні зв'язки, обмежити кількість показників, зменшити обсяг інформаційних потоків, підвищити міру використання інформації. Інформаційна система дає змогу користувачеві отримувати максимально гнучкий доступ до інформації. Інструменти пошуку, за допомогою яких інформація може залучатися із найрізноманітніших джерел як на самому підприємстві, так і поза ним, комбінуються із сучасною системою управління документами, що розділяє їх за зручними критеріями пошуку. Технологія уніфікації створює основу контекстно-орієнтованого залучення інформації, що значно зменшує витрати часу при ухваленні рішень. При цьому не всі параметри підприємства, на які може впливати система підтримки ухвалення рішень, піддаються кількісному оцінюванню.

Сучасним складним системам-підприємствам притаманне зростання розмірів ускладнення структури та функцій, зростання чисельності та

різномісності завдань, які виконуються, а також обсягів інформації, яка обробляється.

Водночас управління такими організаціями як і раніше залежить в основному тільки від особистих якостей керівників, зокрема досвіду, винахідливості тощо.

Практика показує, що в сучасних умовах цього буває замало. Керівники всіх рівнів повинні вміти оцінювати ситуацію загалом і проектувати систему управління, ефективну для досягнення поставлених цілей, знати де і в якій ситуації застосовується той чи інший метод управління. Керівник, який володіє системним підходом, по-новому бачить підприємство і виробничі процеси, володіє фундаментом для наукової організації всього процесу виробництва на основі застосування спеціальних методів. За цих умов необхідним засобом управління є інформація в широкому розумінні слова і створена на її основі база знань.

Необхідно виконувати основне завдання управління, тобто підтримувати вихідні параметри згідно з вимогами до системи. Основні функції керівництва — планування, організація і управління — інтегруються в єдине ціле системного зв'язку. Застосування системного підходу до процесів зв'язку та інформації вимагає від організації приділяти увагу всім джерелам інформації, яка важлива для прийняття рішень і управління.

Підприємницькі організації мають визнати необхідність створення ефективних процесів отримання, накопичення і оцінювання інформації, яка надходить від цих підсистем. Це сприятиме ухваленню розумних і обґрунтованих управлінських рішень і здійсненню запланованих заходів щодо поліпшення діяльності підприємства.

Література

1. Статистичне забезпечення управління економікою: прикладна статистика: навч. посіб. / А. В. Головач, В. Б. Захожай, Н. А. Головач. — К.: КНЕУ, 2005. — 333 с.

Квасова Ольга Петрівна

*доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

МІНІМІЗАЦІЯ РІВНЯ РИЗИКІВ В БАНКАХ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ

Подальший розвиток економіки України неможливий без здійснення інвестування, яке дає можливість суттєво поліпшити діяльність суб'єктів господарювання, впливати на зниження недобросовісної конкуренції на внутрішньому та зовнішньому ринках за рахунок підвищення потужності підприємств. Значну роль при проведенні інвестування суб'єктів господарювання відіграють банки, які здійснюють придбання корпоративних прав, якими можуть бути акції, паї, частки, що виконуються в обмін на кошти або майно з метою отримання доходу чи прибутку або права участі в управлінні суб'єктом господарювання. Ефективність і результативність діяльності банку на інвестиційному ринку значною мірою залежить від прийняття виважених рішень щодо зменшення ризиків, що повинно забезпечити їх обмеження чи мінімізацію. Зауважимо, що повністю уникнути ризиків неможливо, особливо при проведенні інвестиційних операцій банками. Крім цього, динамічний розвиток сучасного суспільства та підприємницької діяльності, недобросовісна конкуренція на внутрішньому та зовнішньому ринках, збільшення кількості катаклізмів, потребують зменшення ризиків банківської діяльності, в т.ч. інвестиційних. Мінімізація інвестиційних ризиків банків має базуватись на удосконаленні державного регулювання, саморегулювання, а також забезпечуватись безпосередньо банком.

Для виконання нагляду за ризиками банків з метою їх оцінки Національний банк України виокремив 9 категорій ризиків [1], що подано на Рисунку у світлих квадратах. В дослідженні, проведеному в Державній навчально-науковій установі «Академія фінансового управління», розглянуто ризики державних цінних паперів та запропоновано заходи щодо їх мінімізації [2, с. 714–728]. При цьому виокремлюються чотири основні типи фінансових ризиків: ринковий ризик, ризик ліквідності, кредитний ризик, операційний ризик [2, с. 714]. Далі в дослідженні зауважено, що зменшити всі ризики дуже складно, звідси подано основні положення щодо управління ризиками. Зазначено, що для мінімізації ризиків треба оцінити оптимальний їх рівень для визначених умов функціонування

фінансової системи. Крім цього необхідно «мати інструменти з їх управління при зміні кон'юнктури фінансових ринків» [2, с. 722]. Ці положення можуть бути використані щодо мінімізації рівня ризиків в банках. Враховуючи важливість інвестиційних операцій, пропонуємо в банківській діяльності виокремити інвестиційний ризик (затемнений квадрат на Рисунку 1). Зазначені категорії ризиків не є несумісними, тобто інвестиційна діяльність крім інвестиційних ризиків може мати інші їх категорії, що подано на Рисунку 1.

Рис. 1. Класифікація ризиків діяльності банків
 Джерело: розроблено автором за використання [1; 2, с. 722].

Для розробки системи мінімізації ризиків при проведенні інвестиційної діяльності банків необхідно передбачити комплекс теоретичних підходів і практичних дій, що мають створити умови для досягнення необхідного рівня захисту його економічних інтересів від внутрішніх та зовнішніх загроз. В дослідженні, яке провели І.О. Лютий, Р.В. Пікус, Н.В. Приказюк, К.І. Старовойт-Біловик, зазначено, що «ефективність управління інвестиційними ризиками банків у значній мірі залежить від ефективності організації фінансового механізму». При цьому автори виокремлюють підсистеми такого управління: інформаційне забезпечення; внутрішні системи комунікацій та передачі інформації між центрами відповідальності; підсистеми управління ризиками [3, с. 219], що доцільно запроваджувати в діяльність банків.

З метою ефективного управління ризиками інвестиційних операцій банків доцільно здійснювати перманентний моніторинг діяльності банків та вносити зміни в нормативи, що доводяться Національним банком України до комерційних банків. Зокрема, О.В. Дубровін зазначає, що «перелік економічних нормативів НБУ періодично переглядається та

вдосконалюється з метою більш оперативного та якісного реагування на ризики та загрози, постають перед банківською системою» [4, с. 141].

При здійсненні управління ризиками інвестиційної діяльності банків доцільно застосовувати системний підхід, при якому важливого значення набуває виявлення всіх найбільш суттєвих зв'язків між елементами інвестиційного ринку з метою протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам, зокрема взаємоузгоджений розвиток інвестиційного ринку, інституцій фінансового посередництва, банків та різноманітних операцій та послуг, що здійснюється на інвестиційному ринку.

У процесі управління ризиками приймає активну участь і суспільство, виробляючи суспільну думку. При цьому вивчення відголосу широких верств населення слугує поштовхом для реагування державних органів, СРО, банків щодо проведення змін в загальній системі мінімізації ризиків при проведенні інвестиційних операцій. Слід врахувати те, що на суспільну думку впливає спеціалізована преса, Інтернет, радіо, телебачення тощо, які цю думку формують та відображають, тобто процес суспільного впливу є безперервним і замкнутим. Це дасть можливість поліпшити взаємодію між внутрішніми та зовнішніми суб'єктами при управлінні ризиками, розробити сучасні технології та запропонувати нові заходи щодо зменшення ризиків.

При розробленні і запровадженні системи управління інвестиційними ризиками банків необхідно визначити тенденції розвитку інвестиційного ринку та діяльності банків на ньому, що дозволить посилити інвестиційний потенціал банків з незначними ризиками. При цьому необхідно виокремити найбільш важливі тенденції, які мають пріоритетне значення: по-перше, це тенденція посилення державного регулювання та саморегулювання на інвестиційному ринку, в т.ч. у напрямку мінімізації ризиків; по-друге, тенденція впровадження корпоративних засад в практику діяльності банків, по-третє, тенденція сприйняття та подальшого розвитку контролінгу, що дасть можливість знижувати ризики, на що наголошують науковці і практики.

Крім цього, необхідно враховувати та здійснювати подальший розвиток заходів із мінімізації інвестиційних ризиків, найбільш важливими із яких є наступні: інституціонально-регуляторні — встановлення нормативних вимог до груп суб'єктів господарювання та здійснення контролю за їх виконанням; реєстрація учасників інвестиційного ринку; забезпечення прозорості діяльності всіх учасників ринку; ліцензування професійної діяльності фінансових посередників; впровадження принципів корпоративного управління в діяльність учасників ринку; здійснення антикризових регуляторних заходів; а також економічні заходи — гнучке податкове регулювання, удосконалення грошово-кредитної політики; управління державними капіталами; здійснення впливу на капіталізацію суб'єктів господарювання.

В завершення слід зазначити, що в «не існує єдиної системи управління ризиками, прийнятної для всіх банків» [1], тому банки повинні самостійно розробляти таку систему для задоволення своїх потреб. При цьому необхідно передбачити:

- перманентне здійснення аналізу напрямів вкладення інвестиційних ресурсів;
- визначення основних інструментів, продуктів і категорій клієнтів, з якими працює банк і які можуть забезпечити максимальну прибутковість інвестиційних операцій при запланованому рівні інвестиційного ризику;
- оптимізацію управління інвестиційним портфелем банку з метою диверсифікації інвестиційного ризику і підтримки необхідного рівня ліквідності.

Література

1. Постанова НБУ «Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків» від 15.03.2004 р. № 104 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=36986>.

2. Інноваційні механізми стратегії фінансового управління [монографія] / редкол.: Т. І. Єфименко (голова) та ін. — К.: ДННУ «Академія фінансового управління», 2012. — 1302 с.

3. Інвестиційна діяльність комерційних банків: [монографія] / д.е.н., проф. І. О. Лютий, к.е.н., доц. Р. В. Пікус, к.е.н., доц. Н. В. Приказюк, к.е.н., доц. К. І. Старовойт-Біловик. — Івано-Франківськ: ПВНЗ «Галицька академія», 2010. — 388 с.

4. Дубровін О. В. Основні причини виникнення банківської кризи та шляхи її подолання / О. В. Дубровін // Економічний вісник університету: Зб. Наук. Праць учених та аспірантів. — Переяслав-Хмельницький: ДНВЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», 2015. — Вип. 27/2. — С. 138–143.

Кириша Олександр Володимирович
студент економічного факультету
Національний університет біоресурсів і природокористування
м. Київ, Україна

РОЛЬ БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ У ФІНАНСОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Забезпечення ефективного функціонування підприємства вимагає економічно грамотного управління його діяльністю. Бізнес-аналітика допомагає вивчити тенденції розвитку, оцінити та дослідити чинники зміни результатів діяльності, обґрунтувати бізнес-план і управлінські рішення, здійснити контроль за їх виконанням, виявити резерви підвищення ефективності виробництва, виробити економічну стратегію його розвитку [1].

Базою прийняття різноманітних аналітичних рішень на підприємстві є – аналіз господарської діяльності. Господарська діяльність підприємства нерозривно зв'язана з його фінансовою діяльністю (рис. 1).

Для обґрунтування завдань та аналітичних рішень необхідно виявляти і прогнозувати існуючі та потенційні проблеми, виробничі і фінансові ризики, визначати вплив прийнятих рішень на рівень доходів суб'єкта господарювання. Тому оволодіння методикою комплексного економічного аналізу бізнес-аналітиками є складовою частиною їхньої професійної підготовки [2].

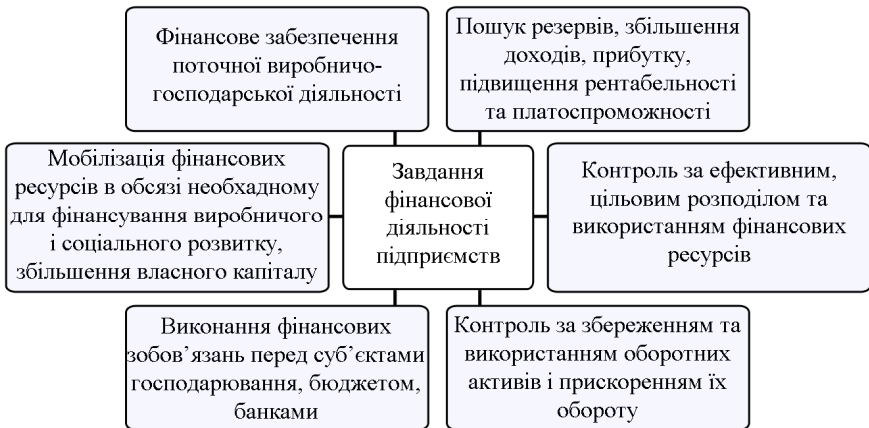

Рис. 1. Основні завдання фінансової діяльності підприємства.

Джерело: сформовано автором на основі [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/inek_2013_3_76.pdf]

Головна задача бізнес-аналітика на підприємстві — виявити проблеми бізнесу і знайти максимально ефективне її вирішення. Для цього він повинен володіти знаннями в предметній області.

Одним із принципів бізнес-аналітика на підприємстві є забезпечення економічності та ефективності аналітичного процесу, тобто виконання найбільш повного і всебічного дослідження при мінімумі витрат на його проведення. З цією метою при його проведенні повинні широко використовуватися новітні методики аналізу, комп'ютерні технології обробки інформації, раціональні методи збору і зберігання даних [3].

На кожному підприємстві необхідно виявляти наявність фактів безгосподарності, непродуктивних втрат, нерозумного вкладення коштів тощо для їх усунення. Слід виявляти і включати в роботу підприємства резерви виробництва, раціонального та ефективного використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, природних багатств. Тому в даний час значно зростає роль аналізу фінансово-господарської діяльності, основна мета якого — виявлення та усунення недоліків у діяльності підприємства, пошук та залучення у виробництво не використовуваних ресурсів [3].

Завдання бізнес-аналітики формуються на основі цілей управління, а її результати представляють суб'єктам управління. Тому відправною точкою аналітичної діяльності на підприємстві є стратегія його розвитку. Можна визначити чотири типи взаємозв'язку між бізнес-стратегією та бізнес-аналітикою на підприємстві (рис. 2).

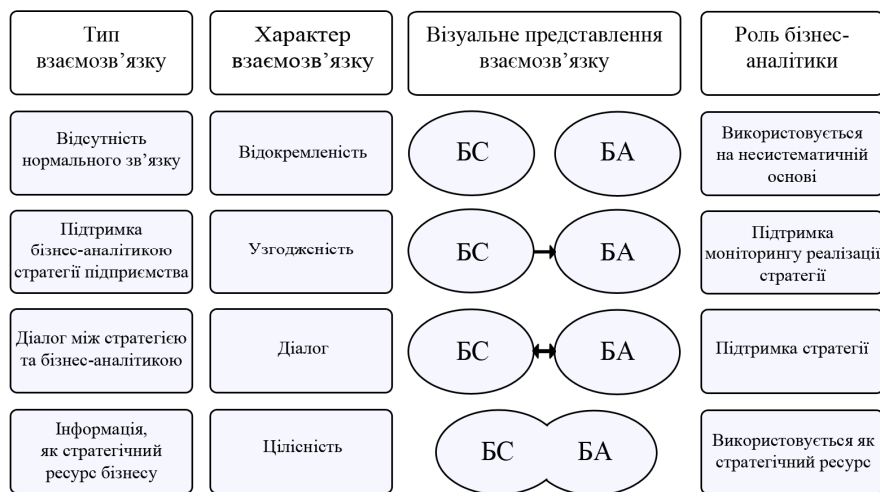

Рис. 2. Зв'язки бізнес-стратегії та бізнес-аналітики на підприємстві.

Джерело: сформовано автором на основі [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/inek_2013_3_76.pdf]

Перший тип взаємозв'язку відображає ситуацію несистематичного використання бізнес-аналітики, за якої інформація на підприємстві використовується фрагментарно при розв'язанні конкретних завдань без зв'язку із бізнес-стратегією. Формальний зв'язок між стратегією підприємства та бізнес-аналітикою пояснюється, як правило, двома причинами: відсутністю даних, компетентних працівників та технологій для запровадження бізнес-аналітики; застосування бізнес-стратегії, що не базується на використанні інформації [3].

Другий тип взаємозв'язку показує підтримку бізнес-аналітикою стратегії підприємства на функціональному рівні. Реалізація стратегії потребує моніторингу процесу досягнення цілей засобами бізнес-аналітики. Ефективність бізнес-аналітики визначатиметься якістю звітності та її доступністю для користувачів, а також наповненістю якомога новою інформацією [3].

Третій – приймаються рішення, що мають циклічний характер: формується стратегія, здійснюється бенчмаркінг, проводиться безперервне вимірювання та аналіз відхилень від цілей, на основі аналізу відбувається адаптація та оптимізація стратегії і т.д [3].

Четвертий – при визначенні стратегії розвитку підприємства інформація розглядається як стратегічний актив. При цьому надається менша перевага технічним рішенням, а більша – компетенції працівників та вимагає від підприємства наявності персоналу із стратегічними та інформаційними знаннями, що зумовлює підвищення рівня інтелектуалізації бізнесу [3].

Досліджуючи господарську та фінансову діяльність підприємства та приймаючи правильні аналітичні рішення можна слід здійснювати:

- об'єктивну оцінку динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;
- оцінку становища суб'єкта господарювання на фінансовому ринку та кількісну оцінку його конкурентоспроможності;
- аналіз ділової активності підприємства та його становища на ринку цінних паперів;
- визначення ефективності використання фінансових ресурсів;
- дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства;
- дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними оборотними коштами [4].

Таким чином, представлені типи взаємозв'язку між бізнес – стратегією та бізнес-аналітикою характеризують здатність та готовність підприємства працювати з інформацією на різних рівнях. Прийнятний для підприємства рівень має вибиратися на основі перспектив розвитку підприємства.

Література

1. Вихорь К.Р. Напрями розвитку методики аналізу витрат за статтями калькуляції [Електронний ресурс] / К.Р. Вихорь // «Управління розвитком». — 2014. — Режим доступу до ресурсу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Uproz_2014_6_55.pdf.
2. Тлущкевич Н.В. Організація аналітичної роботи на підприємстві: управлінський аспект [Електронний ресурс] / Н.В. Тлущкевич // «Економічні науки». — 2011. — Режим доступу до ресурсу: http://irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ecnof_2011_8_60.pdf.
3. Басовский Л.Е. Основы теории экономического анализа / Л.Е. Басовский, А.М. Лунева, А.Л. Басовский. — 2011. — С. 106.
4. Яремко З.М. Модель бізнес-аналітики підприємства в контексті стратегічного управління [Електронний ресурс] / З.М. Яремко // «Інноваційна економіка». — 2013. — Режим доступу до ресурсу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/inek_2013_3_76.pdf.

Коваленко Дмитро Іванович

кандидат економічних наук

*доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну*

м. Київ, Україна

Нехороших Владислав Олександрович

магістр кафедри фінансів та

фінансово-економічної безпеки

Київський національний університет технологій та дизайну

м. Київ, Україна

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В БАНКУ ПРИ ПРОВЕДЕННІ АКТИВНИХ ОПЕРАЦІЙ

Банки відіграють вагомe значення у функціонуванні та розвитку сучасної економічної системи, у забезпеченні стабільності та ефективності її грошово-кредитної складової. Банківські установи виступають тими специфічними установами, що здійснюють мобілізацію вільних коштів та спрямовують їх у ті сфери економіки, які їх потребують.

Активні банківські операції мають суттєве значення для фінансового забезпечення нормального економічного розвитку. Збалансоване кількісне та якісне зростання активів забезпечує досягнення і підтримання стабільного функціонування й розвитку комерційних банків, їхнього позитивного впливу на розвиток економіки України.

Протягом останніх років спостерігається стала тенденція зростання активів українських банків, що зумовлює активізацію процесів управління банківськими активами. Зважаючи на високу ризиковість ринкового середовища фінансова стійкість банків залежить від забезпечення прибуткової діяльності, вибору раціонального варіанта розміщення ресурсів, можливості оцінювати та контролювати ризики. Зазначені процеси потребують обґрунтування адекватних методів управління банківським портфелем активів з урахуванням не лише рівня їхньої доходності, а й відповідного рівня ризиковості.

Активні операції банку — це операції з розміщення мобілізованих банком ресурсів у депозити, кредити, інвестиції, основні засоби й товарно-матеріальні цінності [1].

Відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» активними операціями називають кредитні та інші вкладення банківських ресурсів, з метою їх найефективнішого використання [2].

Кожна активна операція банку пов'язана з певним видом ризику, а це свідчить про те, що повністю безризикових активів не існує. Оскільки активні операції є основним джерелом доходів комерційного банку, то і ризики активних операцій мають вагоме значення в його діяльності.

Особливе місце в системі банківських ризиків займають кредитні ризики, які можливо представити сукупністю вірогідних небажаних подій при укладанні фінансових угод, а саме коли контрагент банку не спроможний виконати запланованих зобов'язань і при цьому неможливо скористатися наявними засобами захисту [3].

Переважає більшість сучасних наукових доробок, присвячених дослідженню сутності кредитних ризиків, розкривають сутність кредитного ризику згідно традиційного підходу, лише конкретизуючи у наведених визначеннях, порушення яких саме умов кредитування призводить до виникнення кредитного ризику.

Задля оптимізації рівня кредитного ризику і пов'язаних із ним можливих втрат, банки вдаються до регулювання розміру кредитів, що надаються одному позичальнику, запроваджують різні методики оцінки кредитоспроможності позичальників, страхують кредити, посилюють механізм забезпечення [4, с. 97].

Захищаючись від кредитного ризику, банки запроваджують систематичний аналіз, у процесі якого здійснюють моніторинг мінімальної частки кредитних вкладень, що покривається власними ресурсами; дотримання нормативу максимального розміру ризику на одного позичальника та нормативу «великих» кредитних ризиків; створюють резерви для покриття збитків за позичками; диверсифікують кредитні вкладення за різними ознаками; оцінюють достатність забезпечення за виданими кредитами тощо [5].

Оскільки ефективність діяльності банківської установи залежить від коливань валютних курсів, то виникає необхідність оцінки та зменшення валютного ризику. Валютний ризик деталізується за такими напрямками: конверсійний (по конкретних операціях), трансляційний (під час переоцінки валютних активів і пасивів у національну валюту).

Для зниження валютного ризику бажано використовувати наступні прийоми. Доцільно здійснювати видачу позик в одній валюті за умови його погашення в іншій з урахуванням форвардного курсу. При цьому вважається, що основним методом зниження валютного ризику є форвардні валютні контракти. Вони передбачають укладення термінових угод між банком і клієнтом на купівлю-продаж іноземної валюти за фіксації в угоді суми і форвардного обмінного курсу. Також укладаються валютні ф'ючерсні контракти як домовленість купити або продати певну кількість іноземної валюти в певний день в майбутньому [6].

Можливість збитків або недоотримання доходу внаслідок несподіваної зміни процентних ставок є процентним ризиком. Він має відношення

до кредитування і послуг кредитного характеру, фінансових процентних інструментів, а також операцій із цінними паперами. Процентний ризик знижується шляхом укладання термінових угод (спеціальні форвардні угоди про надання в певний день позики в указаному розмірі і під встановлений відсоток; таким чином, банк захищає себе від ризику втрат у разі зниження ринкових процентних ставок на момент кредитування); процентних ф'ючерсних контрактів; процентних опціонів, що дає право купити або продати короткострокову позику або депозит за фіксованою ціною до настання або в певний момент у майбутньому. При укладанні кредитних угод активно використовується страхування процентного ризику. Існує можливість видачі кредитів із плаваючою процентною ставкою, але такий інструмент використовується в обмежених випадках.

Ризик ринку цінних паперів знижується за допомогою ф'ючерсних контрактів на покупку (продаж цінних паперів по певному курсу), фондів опціонів, диверсифікації інвестиційного портфеля (найбільш важливий спосіб захисту від знецінення цінних паперів). Операції з цінними паперами безпосередньо пов'язані також із ризиком ліквідності, тобто підвищення втрат у зв'язку з неможливістю реалізації на ринку певного виду активу. Ризик ліквідності також стосується предмету застави як способу забезпечення повернення кредиту [7, с. 8].

Зважаючи на всі перераховані методи, зниження ризиків можна віднести до наступних груп:

- диверсифікація ризиків та хеджування;
- лімітування;
- перенесення ризиків на іншу особу за допомогою гарантій або страхування;
- розподіл ризиків між великою кількістю осіб («диверсифікація на впаки»);
- спеціальні механізми торгівлі і укладання угод, що знижують імовірність втрат за рахунок ускладнення і подорожчання технічних процедур [8].

Література

1. Вовчак О. Д., Руцишин Н. М., Андрейків Т. Я. Кредит і банківська справа: Підручник. — К.: Знання, 2008. — 564 с.
2. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: закон України [із змінами та доповненнями]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14&p=1258284687440561-23.02.2011>. — Назва з екрану.
3. Кочетигова Т. В. Шляхи зниження ризиків активних операцій банку// Т. В. Кочетигова, Ю. Канарова/ Глобальні та національні проблеми економіки. — 2016. — № 11. — С. 706–708.
4. Лаптырев Д. А. Система управління фінансовими ресурсами / Д. А. Лаптырев // Процессы — задачи — модели — методы. — М.: БДЦ-пресс, 2005. — 295 с.
5. Волков Д. П. Аналіз банківських ризиків: основні підходи до визначення [Електронний ресурс]// Д. П. Волков/. — Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?
6. Аналіз банківської діяльності [Текст] / [Герасимович А. М., Алексеєнко М. Д., Парасій-Вергуненко І. М. та ін.]; за ред. А. М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2004. — 599 с.
7. Швець Н. Р. Ризики банківських установ: проблеми визначення та управління / Н. Р. Швець // Регіональна економіка. — 2008. — № 4. — С. 97–103.
8. Управління ризиками банків [Текст]: монографія у 2 томах. Т. 1: Управління ризиками базових банківських операцій / [А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко та ін.] / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої. — Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. — 283 с.

УДК 336.76

Русіна Юлія Олександрівна

*Кандидат економічних наук, доцент кафедри
фінансів та фінансово-економічної безпеки*

*Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

Макаренко Валерія Олегівна

*студент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну*

м. Київ, Україна

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ ПІДПРИЄМСТВ

Суттєвим чинником економічного зростання в розвинених країнах стала активізація фінансового інвестування через універсалізацію діяльності банківських інститутів і зростання ролі небанківських фінансових установ (страхових компаній, інститутів спільного інвестування та недержавних пенсійних фондів). На відміну від індивідуальних інвесторів, ці структури провадять різні види професійної фінансової діяльності, опікуються капіталом своїх вкладників, шукаючи при цьому оптимальні, з точки зору дохідності й ризику, схеми розміщення накопиченого капіталу.

Розвиток інституційних інвесторів в Україні протягом останніх років залишається мало динамічним і, здебільшого, хаотичним, що пояснюється недоліками у нормативно-правовому та інформативному забезпеченні. До того ж, часто відбувається автоматичне копіювання різноманітних західних методик щодо процесу управління інвестиціями фінансових інститутів без урахування сучасного стану розвитку української економіки, що не завжди дає очікуваний результат.

Останнім часом питанню управління фінансовими інвестиціями підприємств приділяється значна увага як вітчизняних, так і зарубіжних науковців та практиків галузі.

Аналіз останніх публікацій показав, що досить детально це питання розглядають І. А. Бланк, В. В. Ковальова, А. Г. Івасенко, Я. І. Никонова, А. В. Федорова, У. Шарп, Г. Александер, Дж. Бейл, В. В. Скоробогатова та інші. Проте, запропоновані науковцями форми та методи управління інвестиціями у фінансові інструменти є недостатньо адаптованими до вітчизняних умов господарювання.

Фінансове інвестування — це діяльність, пов'язана з вкладенням капіталу у різноманітні фінансові інструменти, які є предметом купівлі-продажу на фінансовому ринку [1].

Процес управління фінансовими інвестиціями включає в себе п'ять взаємопов'язаних етапів, які можна представити наступним чином (рис. 1).

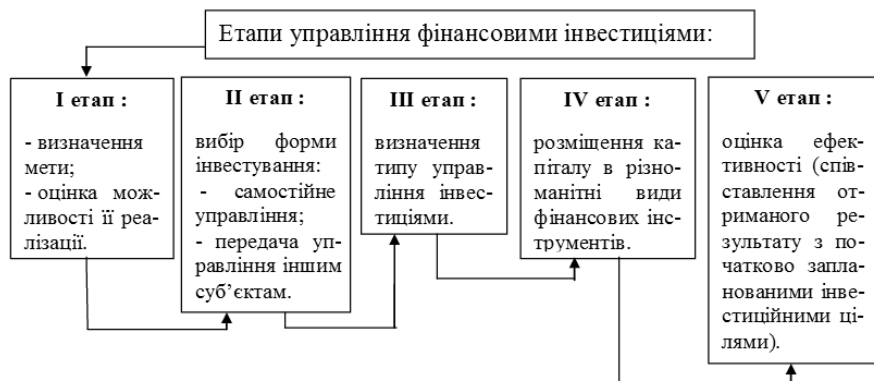

Рис. 1. Етапи управління фінансовими інвестиціями (складено автором на основі джерела [1])

На першому етапі управління фінансовими інвестиціями мета та оцінка можливостей здійснення інвестицій у фінансові інструменти залежать від багатьох факторів: наявності доступного для інвестування капіталу, достовірності інформації про фінансові ринки, строків вкладання коштів, доступу до тих чи інших ринків, законодавчих обмежень тощо.

На другому етапі самостійне розміщення капіталу у фінансові активи здійснюють ті суб'єкти господарювання, керівництво яких володіє достатньою інформацією про об'єкти інвестування та добре знайомі з практичною стороною цього процесу.

Третім етапом управління фінансовими інвестиціями є визначення типу управління інвестиціями у фінансові активи. Зазвичай виділяють три типи управління фінансовими інвестиціями на підприємствах: 1) активний тип; 2) пасивний тип; 3) змішаний тип.

Формуючи портфель фінансових інвестицій доцільно визначити ризики вкладення капіталу та їх дохідність, як пріоритетну ціль, дотримуючись таких принципів формування, а саме: 1) висока ліквідність портфеля; 2) диверсифікація фондових інструментів портфеля; 3) забезпечення участі в управлінні акціонерними товариствами [3, с. 115].

Досить складно визначити, який з типів портфелів фінансових інвестицій може виявитися вигіднішим в сучасних умовах господарювання, тому слід враховувати наступні положення [5]:

- вкладення капіталу в агресивний портфель може виявитися невинуватим, адже створюється такий портфель строком не менше як на півроку, потребує значного вкладення коштів, при чому наявність високого ризику компенсується можливістю отримання високого доходу;
- вкладення капіталу в помірно-агресивний портфель є менш ризиковим, однак строк, на який він формується, також повинен бути достатньо тривалим;
- вкладення капіталу в консервативний портфель, як показує досвід, в умовах невизначеності приносить стабільний, помірний дохід при мінімальному ризику втрати капіталу.

На четвертому етапі розміщення капіталу можна виділити три категорії [4, с. 710]:

1) стратегічне — спрямоване на отримання максимальної доходності при мінімально можливому інвестиційному ризику;

2) тактичне — має на меті збільшення доходності за рахунок вкладення капіталу в ті види фінансових інструментів, які дають найбільшу дохідність в порівнянні з іншими. Воно поділяється на:

- кількісне — передбачає продаж «дорогих» фінансових активів та купівлю «дешевих» з використанням методу премії за ризик для визначення привабливості таких активів;
- циклічне — передбачає проведення аналізу фінансового ринку з виділенням одного чи більшої кількості макроекономічних факторів, які можна використати в якості «лідуючих» індикаторів динаміки ринку;
- комбіноване — передбачає поєднання методів кількісного та циклічного управління;

3) динамічне — орієнтується, в основному, на досягнення контролю над інвестиційним ризиком.

На п'ятому етапі необхідно регулярно проводити оцінку ефективності інвестицій і, у випадку виявлення відхилень — внести відповідні корективи.

Процес управління фінансовими інвестиціями на підприємстві утворює замкнений цикл, в якому оцінка ефективності інвестицій може призвести до перегляду форми інвестування, вибору інших фінансових активів, інструментів та управляючих осіб [2].

Таким чином, управління фінансовими інвестиціями на підприємстві є важливою складовою його інвестиційної діяльності, адже інвестиції у фінансові активи для будь-якого суб'єкта господарювання є

ефективним інструментом реструктурування оборотних коштів (частини оборотних активів, що знаходяться у формі вільних грошових активів та цінних паперів).

Проте, на сьогодні суб'єкти господарювання ще не готові перейняти в повній мірі частину інвестиційного регулювання, керуючись ринковими механізмами, як це практикується в економічно розвинutih країнах світу. Для того, щоб управління фінансовими інвестиціями підприємства в умовах економічної кризи було ефективним, не є достатнім лише декларувати процес ринкових перетворень. Необхідно активно залучати державне регулювання інвестиційними процесами, яке враховує особливості вітчизняної економіки, активно впроваджувати світові підходи до управління фінансовими інвестиціями та інструменти стимулювання інвестиційної активності підприємницьких структур.

Література

1. Бланк И. А. Управление инвестициями предприятия / И. А. Бланк. — К.: Ника-Центр, 2003. — 480 с.
2. Ивасенко А. Г. Инвестиции: источники и методы финансирования / А. Г. Ивасенко, Я. И. Никонова. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Изд-во «Омега-Л», 2009. — 261 с.
3. Скоробогатова В. В. Методика економічного аналізу фінансових інвестицій / В. В. Скоробогатова // Економіка: реалії часу. — 2013. — С. 112–118.
4. Фабоцци Ф. Управление инвестициями / Ф. Фабоцци; Пер. с англ. — М.: ИНФРА-М, 2000. — XXVIII. — 932 с.
5. Шарп У. Инвестиції / Шарп У., Александр Г., Бэйлі Дж. Пер. з англ. — М.: ИНФРА-М, 2001. — XII, 1028 с.

УДК 330.101

Романко Аліна Юріївна

*студентка кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ВНУТРІШНІХ ЗАГРОЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У зв'язку зі стрімким розвитком ринкових відносин, технічних та інтелектуальних ресурсів підприємства все частіше зіштовхуються із проблемою забезпечення внутрішньої фінансово-економічної безпеки. Оскільки економічна безпека підприємства у сучасних умовах є одним із основних факторів забезпечення стабільної діяльності та економічного розвитку підприємства.

Фінансово-економічна безпека підприємства головним залежить від його керівництва та менеджерів, які зможуть вчасно та ефективно попередити та нейтралізувати загрози. Тому перед значущою кількістю економічних суб'єктів гостро постала проблема створення ефективної системи фінансово-економічної безпеки, здатної забезпечити зниження рівня загроз для підприємств.

Економічна безпека підприємства — це становище найбільш ефективного використання ресурсів для запобігання загрозам і забезпечення стабільного функціонування підприємства на теперішній час і в майбутньому. [2]

Ковальов Т. і Сухорукова Т. пропонують таке визначення: економічна безпека підприємства — це захищеність його діяльності від негативного впливу зовнішнього оточення, а також здатність своєчасно усунути різноманітні загрози або пристосуватися до існуючих умов, які не відбиваються негативно на його діяльності. [1]

Головна мета економічної безпеки підприємства полягає в тому, щоб гарантувати його стабільне й максимально ефективне функціонування тепер та високий потенціал розвитку в майбутньому. [3]

Внутрішні загрози підприємств виникають безпосередньо у сфері господарської діяльності, та пов'язані зі зберіганням конфіденційної інформації, кваліфікації та рівня освіченості кадрів. Загрози фінансової безпеки підприємства наведено у рисунку 1.

Загрози внутрішній фінансово-економічній безпеці підприємства можна поділити на три основні функціональні складові: техніко-технологічну,

фінансову та кадрову. Вони мають власну характеристику, тому вплив на кожну з них має відбуватися по різному.

Техніко-технологічна складова передбачає аналіз ринку технологій стосовно виробництва продукції аналогічного профілю певного підприємства. Для досягнення найбільш високого рівня фінансово-економічної безпеки підприємство має проводити роботу із забезпечення максимальної безпеки основних функціональних складових своєї роботи [4].

Фінансова складова економічної безпеки є найважливішою, оскільки є стержнем будь-якої економічної системи. Тільки забезпечивши фінансову стійкість можна говорити про передумови формування економічної безпеки підприємства, в протилежному випадку реалізація інших складових фінансової безпеки буде дуже проблемною.

Рис. 1. Внутрішні загрози фінансової безпеки підприємств

Кадрова складова передбачає професійний та інтелектуальний склад працівників. Програма реалізації цієї складової має охоплювати умови праці, підбору, навчання працівників та мотивації праці.

Існує декілька основних шляхів для попередження внутрішніх загроз фінансово-економічної безпеки підприємств:

Найважливішим кроком буде зміцнення фінансової складової безпеки підприємства. Потрібно вжити заходи що до підвищення рівня ліквідності та ефективності використання власного капіталу. Це відбувається за рахунок зменшення залежності від кредиторів, припливу достатнього рівня чистого прибутку, підвищення рентабельності підприємства.

Відносно техніко-технологічної безпеки, посприяти інтенсивності використання активів, зменшення рівня фізичного та морального зносу основних фондів, збільшення ресурсовіддачі та пришвидшення скорення оборотних коштів, інвестованих в активи, тобто використання більш прогресивної техніки, упровадження безвідходних матеріалів, якісна підготовка сировини, тощо.

Забезпечення кадрової складової має відбуватися за рахунок стимулюванням трудової активності персоналу, підвищенням якості трудового життя, додаткових виплат, тощо. Також важливими кроками буде залучення кваліфікованої робочої сили, зменшення частини працівників пенсійного віку, кількості вимушених відпусток.

Зіштовхнувшись із проблемою внутрішньої безпеки, кожен підприємець може обрати один із цих шляхів. Але щоб досягти максимальної ефективності системи економічної безпеки підприємства, найкращим вибором буде поєднання декількох заходів, тобто комплексного підходу. Він позитивно вплине на загальний результат шляхом посилення кожної окремої складової.

Література

1. Ковальов Д. Економічна безпека підприємства / Д. Ковальов, Т. Сухорукова. // Економіка України. — 1998. — № 10. — с. 48–51.
2. Міжнародні стандарти безпеки підприємств: навч. посіб. / І.Л. Сазонець. — Рівне: Волин, обереги, 2015. — 352 с.
3. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: навч. посіб. / [В. Оргинський, І. Керницький, З. Живко та ін.] — К.: Правова єдність, 2009. — 544 с.
4. Борецька Н.П. Ме ханізми формування соціально-орієнтованої політики в Україні / Н.П. Борецька, О.О. Чулюков // Збірник наукових праць ДонДУУ. — Донецьк: ДонДУУ, 2012. — Вип. 81. — С. 210–215.
5. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізм забезпечення) / О.І. Барановський. — К.: КНТЕУ, 2014. — 759 с.

Сосновська Ольга Олександрівна
кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри фінансів та економіки
Київського університету імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

ЕЛЕМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Необхідною умовою забезпечення ефективного функціонування фінансової системи будь-якої держави є розвиток страхової галузі як елемента захисту майнових та особистих інтересів економічних суб'єктів від впливу несприятливих чинників ринкового середовища. Проте наслідки світової та національних фінансових криз ХХІ століття виявили неготовність світової страхової системи щодо катастрофічних ризиків при достатніх обсягах фінансового потенціалу, що зумовило посилення законодавчих вимог та ринкових правил функціонування та актуалізувало потребу страховиків у забезпеченні необхідного рівня їх фінансової стійкості. За даних обставин необхідною умовою є визначення елементів фінансової стійкості страхових компаній для виділення критеріїв її забезпечення в умовах циклічності розвитку національної економіки.

Розглядаючи сучасний стан страхового ринку України, слід зазначити, що він характеризується досить динамічним розвитком діяльності страхових компаній, про що свідчать дані Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг в Україні [1]. Це супроводжується розширенням напрямків страхової діяльності, збільшенням обсягів страхових операцій та, як наслідок, підвищенням розмірів страхових премій та виплат (Рис. 1). Такі тенденції зумовлені впровадженням нових для України видів страхування, які стають все більш популярними та набувають подальшого розвитку.

Отже, аналізуючи динаміку страхових премій за період 2011–2015 рр., слід відзначити, що вона характеризується достатньою циклічністю:

- спостерігається зменшення розмірів валових страхових премій на 5,2% або на 1185 млн грн. у 2012 році у порівнянні з 2011 роком, що викликано як зовнішніми чинниками впливу: зменшенням доходів населення, зростанням безробіття, збільшенням кількості збиткових підприємств тощо, так і внутрішніми — констатацією неефективності регулювання та нагляду за страховим ринком, відсутністю відповідальності страховиків за відмову або затягування страхових виплат, зростанням вартості страхових полісів на фоні зменшення якості страхових послуг тощо;

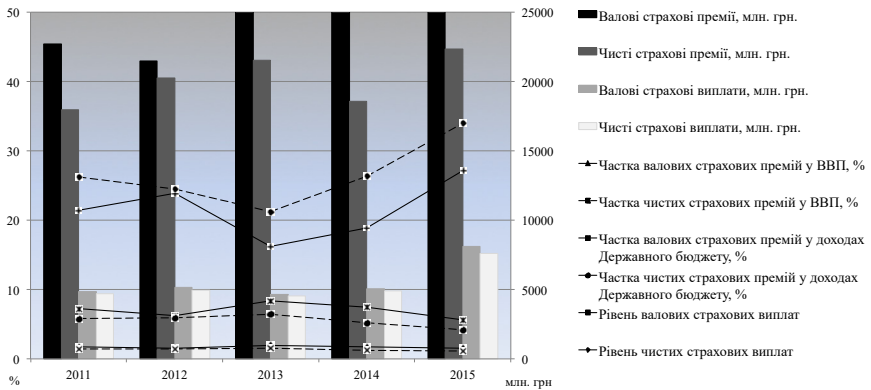

Рис. 1. Динаміка основних показників діяльності страхових компаній України за період 2011–2015 рр., млрд грн.
(складено автором на основі www.nfp.gov.ua)

- зростання обсягу надходжень страхових премій по ринку впродовж 2012–2013 років є дійсно особливим, що викликає необхідність звернути на цей етап особливу увагу. За результатами 2013 року обсяг надходжень валових страхових премій порівняно з 2012 роком збільшився на 7153,7 млн грн. (або на 33,3%) та склав 28661,9 млн грн. Зростання відбулося переважно за рахунок збільшення надходжень за видами страхування non-life та часток добровільного майнового страхування;
- суттєве падіння обсягів страхових премій за наслідками 2014 року, що зумовлене нестабільною політичною ситуацією, падінням економіки, зниженням ділової активності контрагентів, активних девальваційних процесів, низьким рівнем довіри страхувальників до стану фінансової стійкості українських страховиків [3].
- стрімке підвищення розмірів валових страхових премій на 11,1% або 2968,7 млн грн. та чистих страхових премій на 20,2% або 3762,1 млн грн. у 2015 році, що викликано зростанням кількості договорів за окремими видами страхування та залученням нових клієнтів.

При цьому, поряд з нерівномірним зростанням розмірів страхових премій за період, що аналізується, простежується майже щорічне суттєве збільшення обсягів валових та чистих страхових виплат (окрім 2013 року, в якому відбулося падіння даного показника приблизно на 8–10%), що є негативним індикатором до погіршення ситуації на страховому ринку в розрізі зменшення фінансової стійкості страхових компаній та, як наслідок, порушення своєчасності і повноти виконання страховиками своїх зобов'язань перед клієнтами.

Крім того, незважаючи на деякі позитивні зрушення, що відбувалися останніми роками, стан розвитку страхового ринку України поки що не відповідає рівню країн з розвинутою ринковою економікою, про що свідчить низький рівень проникнення страхування в нашій країні — відношення валових страхових премій до номінального ВВП по роках становить: 2011 рік — 1,7%; 2012 рік — 1,5%; 2013 рік — 1,9%; 2014 рік — 1,7%; 2015 рік — 1,5%. При цьому в інших країнах світу цей показник є значно вищим, що свідчить про досить високий рівень розвитку страхування, про його інтеграцію у фінансову систему та здатність генерувати значні фінансові ресурси. Наприклад, у Великобританії даний показник складає понад 15%, в Австрії — 16%, в Японії — понад 10%, у США — понад 8%, Німеччині — понад 6%, Китаї — понад 3% [4].

Ще одним показником, який може характеризувати стан розвитку страхового ринку в країні та фінансову стійкість страховиків, є рівень страхових виплат, який забезпечує довіру до страхових компаній з боку спочиважів. Аналіз статистичних даних показує, що за останні роки динаміка даного показника є позитивною. Так, у 2014 році рівень валових страхових виплат становив 18,9% та чистих страхових виплат — 26,3%, що на 2,7% та 5,1% більше у порівнянні з показниками 2013 року. Суттєве збільшення даного показника відбулося у 2015 році — відповідно на 8,3% та 7,7% у порівнянні з показниками 2014 року. Однак, враховуючи, що розмір страхових виплат у розвинених країнах світу становить приблизно 70–80% страхових премій, що майже втричі перевищує показники вітчизняного страхового ринку, слід констатувати низький рівень його фінансової безпеки та адаптації до нестабільних чинників динамічного економічного середовища.

Таким чином, враховуючи наявність внутрішніх кризових явищ та циклічність розвитку національної економіки, необхідною умовою є забезпечення відповідного рівня фінансової стійкості страхових компаній як одного з визначальних факторів розвитку фінансових відносин у сучасному ринковому просторі.

Аналіз літературних джерел свідчить, що фінансова стійкість страхової компанії може бути визначена як такий стан та якість фінансових ресурсів страхової компанії, за якого вона залишається платоспроможною та здатною у повному обсязі та своєчасно виконувати всі взяті на себе зобов'язання в умовах негативного впливу екзогенних та ендемогенних факторів економічного середовища та забезпечувати відновлення своїх фінансових показників до необхідного рівня в разі дії негативних чинників [5].

Аналізуючи погляди науковців, слід зазначити, що в здебільшого аналіз фінансової стійкості страхової компанії здійснюється за такими елементами як достатній власний капітал, зважена тарифна політика, зба-

лансованість страхового портфеля, величина страхових резервів та ефективність їх розміщення, обмеження одиничного ризику (перестраховування) та інші. Однак, слід зауважити, що в умовах існування необхідності постійної адаптації страхових компаній до динамічних умов господарювання, доцільно розглядати фінансову стійкість страховика з позиції синтезованої результативності всіх її складових. Саме такий підхід дозволить забезпечити створення комплексного процесу підтримки цільового рівня фінансової стійкості шляхом виявлення та систематизації факторів, які на неї впливають, вибору показників її оцінки, діагностики, моніторингу та підготовки управлінських рішень для досягнення необхідного результату.

Враховуючи специфіку діяльності страхової компанії, можна запропонувати наступні елементи забезпечення її фінансової стійкості:

- операційна стійкість пов'язана з реалізацією основних бізнес-процесів страховика, до яких відносяться безпосередньо страхові та перестрахові операції. Умовами її забезпечення є висока якість страхового продукту, належний рівень андеррайтингу, диверсифікованість та надійність операцій перестраховування, збалансованість страхового портфеля, врівноважена тарифна політика та платоспроможність страховика;
- організаційно-комунікаційна стійкість передбачає здатність страхових компаній забезпечувати адаптивне управління організаційними та комунікаційними ресурсами на основі їх раціонального використання в умовах нестабільних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Умовами її забезпечення є достатність професійно-кваліфікаційних кадрів та їх високий мотиваційний рівень, розвинута регіональна мережа страховика, впровадження нових комунікаційних каналів для створення та реалізації страхових послуг, створення якісного інформаційного забезпечення;
- інвестиційна стійкість забезпечується ефективністю інвестиційної діяльності страховика, яка досягається за умов врахування та мінімізації інвестиційних ризиків, підтримання якості страхових резервів, пошуку надійних інвестиційних інструментів, диверсифікації інвестиційного портфелю, підвищення рівня інвестиційної мобільності та розробки інвестиційної стратегії страхової компанії;
- маркетингова стійкість полягає в спроможності страховика до забезпечення стійких конкурентних переваг в умовах динамічного маркетингового середовища, що вимагає проведення маркетингових досліджень страхового ринку, розробку конкурентоспроможних страхових продуктів, формування ефективної системи їх просування на ринок та збуту;
- структурна стійкість передбачає адаптацію структур управління страхової компанії до нестабільних факторів внутрішнього та

зовнішнього середовища, що забезпечується оптимальним рівнем централізації та децентралізації функцій управління при побудові організаційної структури, оптимальним рівнем складності та напруженості комунікаційної структури, збалансованістю структури управління фінансовими потоками страховика.

Таким чином, забезпечення фінансової стійкості страховика залежить від наявності та збалансованості всіх її елементів, синтез яких буде сприяти адаптації страхової компанії до змінних зовнішніх та внутрішніх умов господарювання та збереженню якісних характеристик її діяльності.

Література

1. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.ukrstat.org.
3. Водолазька О. А. Розвиток страхового ринку у контексті ефективності процесу андеррайтингу / О. А. Водолазька // Економічний аналіз. — 2015. — № 1. Том 22. — С. 90–96.
3. Statistical Yearbook of German Insurance 2014 / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.en.gdv.de/wp-content/uploads/2014/11/Statistical_Yearbook_2014.pdf
4. Олійник В. М. Фінансова стійкість страхових компаній: монографія / В. М. Олійник. — Суми: Університетська книга, 2015. — 287 с.

Русіна Юлія Олександрівна

кандидат економічних наук

*доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну*

м. Київ, Україна

Литвинова Альбіна Тарасівна

*студентка кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну*

м. Київ, Україна

АНАЛІЗ СТАНУ БАНКІВСЬКИХ ДЕПОЗИТІВ В УКРАЇНІ

Банківські депозити (вклади) є одним із найпоширеніших інструментів заощаджень і відіграють важливу роль у формуванні ресурсів банків [1].

Депозит — це грошові кошти, які внесено власником (юридичною або фізичною особою) або третьою особою за дорученням і за кошти власника у банк на рахунок для зберігання, на визначених договором умовах, і які підлягають поверненню по закінченні строку дії договору [2].

Згідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність», банківською діяльністю називається залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах і на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб [3]. Тобто приймання вкладів від юридичних і фізичних осіб є однією із трьох основних банківських операцій.

Залежно від цілей вкладення грошей вкладники можуть обирати різні види депозитів: поточні — якщо гроші вкладаються з метою здійснення безготівкових розрахунків; строкові — якщо гроші вкладаються з метою накопичення та отримання доходу. Депозитні відносини між вкладником і банком оформлюються депозитною угодою [1].

Депозитні зобов'язання українських банків станом на 01.10.2016 року перевищили 1,125 трлн грн., з яких депозити юридичних осіб 348,9 млрд грн. (депозити до запитання — 90,8 млрд грн.), депозити фізичних осіб — 410,6 млрд грн. (депозити до запитання — 298,2 млрд грн.) [4].

Процентна ставка за депозитом залежить від багатьох чинників, проте основну роль серед них відіграють термін і цілі вкладення грошей [1].

Аналіз змін в умовах депозитних вкладів фізичних осіб (з 15.12.2016 по 04.01.2017 рр.) показав, що:

- Укрсиббанк — знизив на 0.5% річних ставки за вкладами у гривнях на 6 та 12 місяців;
- Кредобанк — зменшив ставки за наступними депозитами (з урахуванням змін і надбавки за оформлення вкладу онлайн): 5.0% річних — у гривнях на 7 днів; 2.0% річних — у гривнях на 1 місяць; 0.5% річних — у гривнях та доларах США на 3–12 місяців та в євро на 6 місяців; 0.25% річних — у доларах США на 1 місяць та в євро на 3 та 12 місяців (окрім Зростання в євро на 3 місяці). Також була збільшена удвічі (до 2.0% річних) надбавка за оформлення депозиту через онлайн-банкінг у гривнях;
- ОТП банк — знизив на 1.0% річних ставки за вкладами у гривнях на 6 та 12 місяців, на 0.5% річних — у гривнях на 3 місяці та у 25 разів (на 0.24% річних) — в євро та швейцарських франках — на 12 місяців;
- Приватбанк — з 01.01.2017 р. Приватбанк зменшив ставки по депозитам в іноземній валюті: у доларах США на 3 місяці — на 0.5% річних, на 6 та 12 місяців — на 1.0–2.0% річних. В євро по Приват-вкладу — на 0.5% річних, по Стандарту Строковому та Плюсу Строковому на 6 та 12 місяців — на 1.0% річних;
- Ідея банк — знизив ставки по депозитам у гривнях на 3–12 місяців та ощадному вкладу — на 1.0–1.5% річних;
- ВТБ — за вкладом Скарбничка зменшив відсотки на 0.5–2.0% річних та змінив суми необхідні для отримання надбавки у гривнях, доларах США та євро [5].

Таблиця 1

Середні процентні ставки в банках України за депозитами фізичних осіб (% річних) за даними агентства Thomson Reuters: за січень 2017 року

Період	Депозити в гривні	Депозити в доларах	Депозити в євро
3 місяці	↓ 16.04%	↑ 4.42%	↑ 3.42%
6 місяців	↓ 17.09%	↑ 5.36%	↑ 4.28%
9 місяців	↓ 16.53%	↑ 4.73%	↑ 3.25%
12 місяців	↓ 17.70%	↑ 5.96%	↑ 5.02%

Обираючи банк для вкладення грошей, потрібно звернути увагу не лише на величину процентної ставки за депозитами, але і на надійність і репутацію банку, оскільки банки, що проводять ризиковані операції, часто пропонують своїм вкладникам вищі процентні ставки [1].

ТОП-10 найбільших банків по депозитах фізичних осіб наведено в табл. 2.

Таблиця 2

**ТОП-10 рейтингу найбільших банків:
депозити фізичних осіб (тис. грн.) (станом на 1 жовтня 2016 року)**

№	Банк	Депозити фізичних осіб
1	Приватбанк	155 192 576
2	Ощадбанк	61 988 279
3	Укрексімбанк	24 407 280
4	Райффайзен Банк Аваль	16 014 607
5	Укрсоцбанк	15 164 073
6	Альфа-Банк	14 770 919
7	ПУМБ	14 600 844
8	Укргазбанк	12 205 704
9	Сбербанк Росія	11 076 721
10	УкрСиббанк	10 988 061

ТОП-10 найбільших банків по депозитах юридичних осіб наведено в табл. 3.

Таблиця 3

**ТОП-10 найбільших банків за депозитами юридичних осіб (тис. грн.)
(станом на 1 жовтня 2016 року)**

№	Банк	Депозити юридичних осіб
1	Ощадбанк	66 621 534
2	Укрексімбанк	55 208 625
3	Приватбанк	40 696 294
4	Укргазбанк	37 930 806
5	Райффайзен Банк Аваль	24 636 912
6	УкрСиббанк	22 006 604
7	Креді Агріколь	18 805 041
8	Сітібанк	17 665 191
9	ПУМБ	16 479 016
10	Альфа-Банк	12 341 143

Отже, банківський депозит – проста і доступна форма збереження особистих заощаджень. Депозит – грошові кошти в готівковій чи безготівковій формі в валюті України чи в іноземній, банківських металах, які банк прийняв від вкладника або які надійшли для вкладника на договірних засадах на визначений термін зберігання чи без зазначення терміну (під відсоток або дохід в іншій формі) і підлягають виплаті

вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору. Депозити традиційно постають основним джерелом формування ресурсної бази будь-якого банку. Вони є підґрунтям, завдяки якому, власне, і відбувається розвиток банківського бізнесу.

Література

1. Т. С. Смовженко, підручник «Фінансова грамотність» [Текст] / Смовженко Т. С. / К.: УБС НБУ, 2012. — 322 с.
2. Герасимович А. М. Облік і аудит у банках: Підручник / А. М. Герасимович, Л. М. Кіндрацька, Т. В. Кривов'яз та ін.; За заг. ред. проф. А. М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2004. — 536 с.
3. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000р. — [Електрон.ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
4. Рейтинг самых надежных банков Украины в 2017 году. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://forinsurer.com/rating-banks>.
5. Депозити для фізичних осіб 2017 — калькулятор, надійні банки, детальні умови. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://finsee.com/депозити/>.
6. Банківські депозити [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://vseprogroshi.com.ua/bankivski-depoziti.html>.

УДК 658.15

Тимкован Владислава Ігорівна

*студентка кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Визначення «фінансового результату» більшість науковців трактують по-різному, але основний зміст є однаковим. Зокрема, вчені Соколов Я. В., Загородній А. Г. та Кондраков А. П. вважають, що фінансовим результатом є зменшення капіталу підприємства при здійсненні фінансово-господарської діяльності за звітний період, виражений у формі загального прибутку або збитку [1].

Насамперед, Бутинець Ф. Ф. в своїх працях вказує, що фінансовий результат — це прибуток від реалізації продукції [2]; а також включає і доходи від інших реалізацій та позареалізаційні доходи, за думкою Лугового В. А. [3].

Різноманітність визначень «фінансового результату» пояснюється тим, що в нормативно-правовій базі України не надають чіткого визначення «фінансовому результату». Зокрема, в П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати» дає визначення таким поняттям, як «прибуток» — це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ним витрати та «збиток» — це перевищення суми витрат над сумою доходів, для отримання яких здійсненні ці витрати [4].

А отже, можна зробити висновок, що фінансовий результат — це результат діяльності суб'єктів господарювання, який визначається як різниця між сумами доходів та відповідних їм витрат, а саме валовий прибуток, інші операційні доходи та адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати відповідно, виражена у абсолютних показниках прибутку або збитку.

В свою чергу, фінансові результати можна класифікувати за періодом формування, за відповідністю, в залежності від змісту, за групами доходів, джерелами формування, способом використання, за характером використання, за рівнем формування, відповідно до видів діяльності, для цілей управління та за методикою розрахунку прибутку. Більш детальну класифікацію фінансового результату можна представити у формі таблиці 1.

Дана класифікація фінансових результатів містить важливі ознаки для підвищення та забезпечення аналітичної інформації про фінансові результати підприємства.

Класифікація фінансового результату

Класифікаційна ознака	Вид
За періодом формування	1) минулий; 2) звітний; 3) майбутній.
За відповідністю	1) плановий; 2) недоотриманий; 3) надлишковий.
В залежності від змісту	1) економічний; 2) бухгалтерський; 3) податковий.
За групами доходів	1) цільові; 2) нейтральні; 3) додаткові.
За джерелами формування	1) від реалізації; 2) від володіння активами; 3) від зміни цін.
За способом використання	1) позитивний; 2) негативний; 3) нульовий.
За характером використання	1) розподілений; 2) нерозподілений.
За рівнем формування	1) за центрами відповідності.
Для цілей управління	1) вертикальне групування; 2) горизонтальне групування.
Відповідно до видів діяльності	1) від операційної діяльності; 2) від інвестиційної діяльності; 3) від фінансової діяльності; 4) від надзвичайної діяльності.
За методикою розрахунку прибутку	1) валовий; 2) чистий; 3) маржинальний; 4) загальний; 5) сукупний.

Щоб більш детально дізнатися про фінансові результати, потрібно розглянути здійснення управління фінансовими результатами діяльності підприємства.

Управління фінансовими активами здійснюється шляхом послідовного виконання обов'язкових етапів таких, як:

По-перше, визначання необхідний розмір з урахуванням цілей підприємства;

Другим етапом є аналіз поточного стану та виявлення зовнішніх та внутрішніх факторів, які впливають на їх зміни;

По-третє, розраховуються планові величини фінансових результатів, що найповніше відповідає цільовим настановам;

Четвертим етапом є розробка певних заходів для досягнення запланованих цілей;

І заключним етапом є моніторинг усіх вищесказаних етапів та внесення коригувань у ході виконання запланованих заходів.

Але найголовнішим є вибір методу для управління фінансовими результатами діяльності підприємства. Існує декілька методів, а саме:

- планування прибутку;
- розподіл прибутку;
- управління прибутком на основі організації центрів відповідальності;
- факторний аналіз прибутку.

Додатковим методом, який би я хотіла запропонувати, є планування витрат. Якщо більше детально описати цей метод, то він заключається в тому, що підприємство буде заздалегідь планувати та визначати витрати, які вони понесуть при введенні діяльності підприємства, що допоможе отримувати, на мій погляд, більше прибутку та підприємство буде покращувати свою репутацію.

Висновки. Узагальнюючи усе сказане, можна відмітити, що фінансовим результатом є прибуток або збиток. Саме фінансовий результат зміцнює бюджет держави, а також сприяє діловій активності підприємств у фінансовій та виробничій сфері. Зокрема, основною проблемою є те, що нормативно-правове регулювання законодавства України не дає чіткого визначення поняттю «фінансовий результат» і ця проблема поки що є невирішеною. Загалом, ми бачимо, що дослідження про управління фінансовими результатами діяльності підприємства є досить актуальною.

Література

1. Загородній, А.Г. Облік і аудит: Термін. словник [Текст] / Загородній А.Г., Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки, № 4/2013 Вознюк Г.Л., Паргин Г.О. — Львів: «Центр Європи», 2002. — 671 с.
2. Бутинець, Ф.Ф. Бухгалтерський облік [Текст]/ Ф.Ф. Бутинець, Л.В. Чижевська, С.Л. Береза. — Житомир: ЖІТІ, 2000. — 672 с.
3. Луговий, В.А. Облік капіталу, позичок і фінансових результатів [Текст]/ В.А. Луговий. — М.: АТ «ІНКОНСАУДІТ», 1995. — 128 с.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. No 87 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0397-99>. — 25.04.2013. — Назва з екрана.

УДК 658.153

Ульченко Світлана Миколаївна

*студентка кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський Національний Університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВУ ПІДПРИЄМСТВА

Банкрутство є однією з найпоширеніших підстав ліквідації юридичних осіб та припинення підприємницької діяльності фізичних осіб. Втрати від збанкрутілих підприємств відчувають на собі не тільки контрагенти, а також і держава. Зростання кількості банкрутів призводить до порушення макроекономічної рівноваги. Таким чином, оцінка потенційного банкрутства підприємства є досить актуальною в Україні [2, с. 228].

Згідно зі ст. 1 Закону неплатоспроможність — це неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати після настання встановленого строку їх оплати грошові зобов'язання перед кредиторами, у тому числі по заробітній платі, а також виконати зобов'язання по оплаті податків і зборів (обов'язкових платежів) не інакше як через відновлення платоспроможності [1].

В свою чергу платоспроможність вважається можливістю підприємства наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити свої строкові зобов'язання, що можливо у разі перевищення платіжних засобів над короткостроковими кредитами банків та кредиторською заборгованістю. Саме тому вона є одним із інструментів запобігання банкрутству підприємства. [3, с 265]

На думку Г. Ф. Шершеневича, видатного дореволюційного російського вченого-юриста, під неплатоспроможністю варто розуміти такий стан майна боржника, установлений в судовому порядку, який дає підставу припускати недостатність його для рівномірного задоволення всіх вимог кредиторів. Такий стан речей спричинює введення конкурсного процесу, тобто порядку рівномірного розподілу майна боржника між усіма його кредиторами. У сучасному законодавстві України конкурсний процес, у розумінні Г. Ф. Шершеневича, відповідає інституту банкрутства [4, с. 512].

Платоспроможність означає наявність у підприємства коштів і еквівалентів, достатніх для розрахунків з кредиторською заборгованістю, що потребує негайного погашення. Ознаками платоспроможності є: наявність грошей у касі, на поточних рахунках; брак простроченої кредиторської заборгованості. Однак наявність тільки незначних залишків гро-

шей на поточних рахунках знову ж таки не означає неплатоспроможності підприємства, бо кошти на поточні рахунки можуть надійти протягом кількох днів.

Вважається, що в підприємства на поточному рахунку має бути залишок коштів, який дорівнює різниці між кредиторською заборгованістю всіх видів, строки оплати якої настають протягом певного найближчого періоду (наприклад, тижня або декади), і поточною дебіторською заборгованістю на користь підприємства, платежі за якою очікуються в той самий період.

В умовах ринкової економіки є головною проблемою є необхідність своєчасного і повного виконання своїх зобов'язань суб'єктом господарювання. Для підприємств існує постійна загроза їх невиконання у будь-який проміжок часу, що в результаті відбивається на можливостях їх подальшого існування. Статистика свідчить, що компанії припиняють свою діяльність частіше внаслідок нестачі грошових коштів, тобто при недостатньому рівні забезпечення коштами, ніж через недостатню рентабельність.

Сьогодні дуже гостро постала проблема неплатоспроможності багатьох вітчизняних підприємств. Неплатоспроможність одного підприємства позначається на неплатоспроможності інших, а також на можливості підприємств вчасно видавати заробітну плату. Відтак це впливає і на платоспроможність рядових покупців [5, с. 156].

Через зростання неплатежів посилюється спад виробництва, що веде за собою інші проблеми на внутрішньому ринку, що йде на спад через незабезпеченість коштами, незалежно від того, що попит залишається незадоволеним, а виробничі потужності підприємств-постачальників не завантаженими.

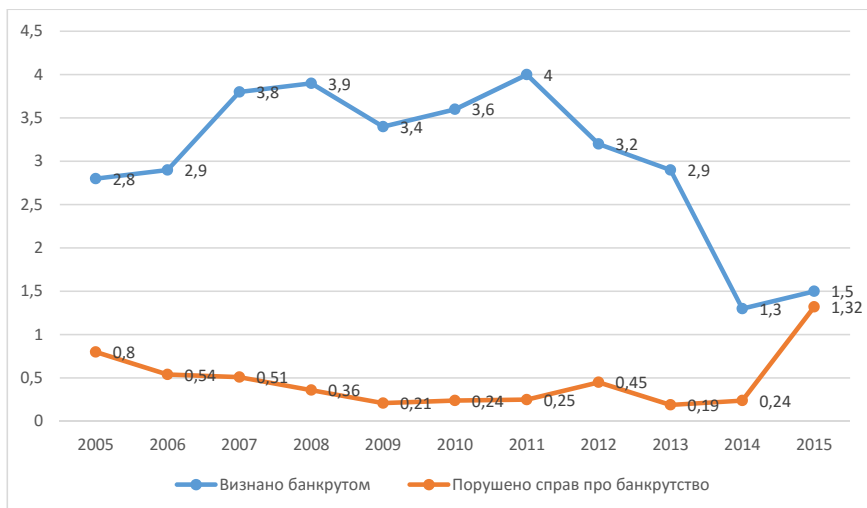
Саме тому банкрутами можуть стати економічно «здорові» підприємства, що потрапили у скрутне фінансове становище через неплатоспроможність своїх покупців.

На графіку представлено динаміку розвитку банкрутства українських підприємств за останні 10 років.

Найвищий рівень банкрутства зафіксований у 2007 році — 4359 підприємств, а найбільшу кількість справ про банкрутство було порушено у 2015 році — 804 підприємства.

За 2016 р. порушено лише 765 справ про банкрутство, що вдвічі менше (1300 справ), у порівнянні з 2015 р.

Щоб уникнути проблеми неплатежів, керівництво має орієнтуватись на збереження стабільного становища підприємства у кризових умовах, робити аналізи та висновки на підставі даних останніх років, застосовувати заходи щодо уникнення та подолання кризових ситуацій, шукати причини небезпеки банкрутства.

Отже, доцільно буде сказати, що неплатоспроможне підприємство не в змозі погасити свої борги, що неминуче призведе до банкрутства, тому грамотний аналіз фінансового стану та розробка його покращення є важливим елементом у процесі поліпшення платоспроможності підприємства.

Література

1. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», від 14.05.1992 № 2343-ХІІ. // <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>
2. Мілаш В. С. Господарське право України: Курс лекцій – У 2 ч. – Ч. 1. – Х.: Право, 2008. – 228–234 с.
3. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств: підручник / О. О. Непочатенко, Н. Ю. Мельничук – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 265–266 с.
4. Бланк І. А. Основи фінансового менеджменту. Т. 2. – К.: Ніка-Центр, 2012. – 512 с.
5. Н. В. Хлістунова. Фінансові ризики підприємств // Актуальні проблеми економіки, № 7. – 2003. – 156 с.

Фещук Марія Юріївна
викладач кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

Розвиток та становлення економіки України знаходиться в процесі трансформаційного перетворення, системного реформування економічних і фінансових відносин, що відбуваються в суспільстві, потребує змін розуміння економічної сутності та значення фінансових ресурсів в економічному просторі, їх ролі у процесах суспільного відтворення.

Еволюція економічної категорії «фінансові ресурси» показує залежність між концептуальними підходами та визначенням ролі фінансів у економічній системі. Використання фінансових ресурсів для держави є важливим індикатором діяльності через механізми формування, мобілізації, нагромадження, розподілу, перерозподілу і використання фінансових ресурсів реалізується фінансова політика на макро- та мікрофінансових рівнях.

Термін «ресурси» походить від французького слова «ressource», яке означає засіб, що застосовується для досягнення результату.

Економічна категорія фінансові ресурси застосовується в дослідженнях багатьох радянських та сучасних вчених. Єдиної думки серед вчених не склалося щодо віднесення фінансових ресурсів до економічної категорії та навпаки, існують протилежні міркування з цього приводу.

І. Зятковський зазначає: «...хоча в економічній літературі й на сьогодні немає єдності щодо визначення фінансових ресурсів, але усі дослідники єдині в тому, що не визнають їх економічну категорію» [5].

Л. Окунева дотримується протилежної позиції та визначає, що фінансові ресурси являються надзвичайно важливою економічною категорією [6].

О. Бірман визначав фінансові ресурси як виражену в грошах частину національного доходу, що може бути використана державою (безпосередньо або через підприємства) з метою розширеного відтворення і на загальнодержавні витрати [2].

В. Сенгачев при визначенні поняття фінансових ресурсів вказує, що «...фінансові ресурси народного господарства являють собою сукупність грошових нагромаджень, амортизаційних відрахувань та інших засобів, які формуються в процесі створення, розподілу і перерозподілу сукупного продукту» [8].

За радянських часів сформульоване бачення економічної сутності фінансових ресурсів було двох векторне та домінували наступні напрями їх розуміння — фонди грошових ресурсів, доходи і надходження, накопичення.

Ринкові економічні перетворення, які відбувалися із набуттям незалежності в Україні стали значним поштовхом до світоглядних змін в науці, зокрема, фінансові ресурси набули нового змісту та ролі в зародженні нових економічних умов господарювання.

Нового змісту у поглядах багатьох вчених на фінансові категорії сформувався під час зародження ринкового економічного механізму. В ті часи актуальним було правило: «финансовые ресурсы — это единый вид ресурсов субъекта хозяйствования, который имеет способность трансформироваться непосредственно и с минимальным временным лагом в любой другой вид ресурсов» [7].

Сучасні трактування фінансових ресурсів відображають проблеми та тенденції економічного сьогодення, найбільш яскравими з яких є наступні.

П. Стецюк презентує фінансові ресурси через призму фінансового управління: «Встановлення якісних характеристик та цільової функції фінансових ресурсів дозволяє дати наступне їх визначення: фінансові ресурси підприємства (суб'єкта господарювання) — це його найбільш ліквідні активи, що забезпечують неперервність руху грошових потоків» [9].

Заслуговує на увагу визначення фінансових ресурсів економічних суб'єктів з точки зору ліквідності активів, яке запропоновано О. Гудзь: «... фінансові ресурси підприємства — це сукупність усіх високоліквідних наявних активів, які перебувають у розпорядженні підприємства й призначені для виконання фінансових зобов'язань і розширеного відтворення» [4].

Для глибшого розуміння економічного змісту фінансових ресурсів економічних суб'єктів І. Зеліско доведено доцільність виділення таких функцій: створення фінансового базису для стартової діяльності економічних суб'єктів; забезпечення простого або розширеного відтворення та безперервності виробничого процесу; підтримка фінансової стійкості й збалансованості [10].

І. Бланк класифікацію фінансових ресурсів презентує наступним чином: за правом власності (власні та позикові); за джерелами формування — на внутрішні та зовнішні; за термінами (короткострокові та довготермінові) [3].

Таким чином, вважаємо за доцільне розглядати фінансові ресурси економічних суб'єктів як ліквідні оборотні засоби, що нагромаджені й авансовані з власних, позикових та залучених джерел у господарську діяльність економічних суб'єктів задля задоволення економічних потреб та інтересів його власників та інших зацікавлених осіб.

В трактуванні економічної категорії «фінансові ресурси» визначено значимість та вагомість фінансових ресурсів в управлінні діяльністю економічних суб'єктів та в соціально-економічному розвитку країни. Суперечливість, зміни в поглядах вчених, на економічну сутність та значимість фінансових ресурсів у суспільному відтворенні в процесі еволюційного розвитку, підтверджують їх багатогранну та різноаспектну економічну будову.

Дослідження у цьому напрямі можуть бути наукові розвідки щодо впливу різноманітності видів фінансових ресурсів на фінансове забезпечення та розвиток економічних суб'єктів.

Література

1. Академічний тлумачний словник української мови. <http://www.sum.in.ua/s/ghenezys>.
2. Бирман А. М. Очерки теории советских финансов / А. М. Бирман. — М.: Финансы, 1968. — 207 с.
3. Бланк І. О., Ситник Г. В. Фінансове забезпечення розвитку підприємств / І. О. Бланк, Г. В. Ситник та ін. / За ред. проф. Бланка І. О. — К.: КНТЕУ, 2011. — 344 с.
4. Гудзь О. Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: монографія / О. Є. Гудзь. — К.: ННЦ ІАЕ, 2007. — 578 с.
5. Зятковський І. В. Теоретичні засади фінансів підприємств / І. В. Зятковський // Фінанси України. — 2000. — № 4. — С. 17–26.
6. Окунева Л. П. Финансовые ресурсы буржуазного государства / Л. П. Окунева // Финансы СССР. — 1980. — № 3. — С. 63–75.
7. Ресурсы. http://www.glossary.ru/cgi-bin/gl_sch2.cgi?RQlxzwx:#gltop.
8. Сенгачев В. К. Финансовые ресурсы народного хозяйства / под ред. В. К. Сенчагова. М.: Финансы и статистика, 1982. — 255 с.
9. Стецюк П. А. Теорія і практика управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: монографія / Стецюк. П. А. — К.: ННЦ ІАЕ, 2008. — 386 с.
10. Zelisko Inna Evolutionary determinants of economic category «financial resources»// Economic Processes Management: International Scientific E-Journal. — 2015. — 4.http://epm.fem.sumdu.edu.ua/2015_4

Чан-Хі Оксана Сергіївна

*к.е.н., доцент кафедри підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності*

*Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна*

СТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Розвиток глобалізаційних та інтеграційних процесів в економіці України супроводжується інтенсифікацією комерційної діяльності вітчизняних підприємств поза межами держави. Водночас, будь-яка економічна діяльність на зовнішньому ринку неминуче пов'язана з потенційно можливими ризиками настання певних нещасних випадків та фінансових, які загрожують інтересам учасників зовнішньоекономічної діяльності. Однак як свідчить світовий досвід, майже всі великі іноземні підприємства з метою мінімізації наслідків можливого ризику використовують послуги страхових інституцій, які у разі настання страхового випадку забезпечують відповідний захист інтересів вітчизняних та закордонних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності у тих чи інших формах міжнародного співробітництва. Крім того, зважаючи на те, що Україна впродовж останніх декількох років значно розширила ринки збуту вітчизняної продукції, питання страхування ризиків при здійсненні комерційної діяльності на світових ринках набуває особливої актуальності.

Дослідженню проблематики ризиків зовнішньоекономічної діяльності та їх страхування присвячені праці багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема: В. Альничева, Л. Андрущенко, І. Багрової, В. Голубевої, І. Дахна, О. Гребельника, Г. Клейнера, О. Ширінської, О. Ястремського та ін. Нажаль в Україні подібний підхід до зниження ризиків не набув знаного поширення. Практика свідчить, що учасники зовнішньоекономічної діяльності використовують найчастіше ті види страхування, які є обов'язковими для здійснення зовнішньоекономічної діяльності, тобто без яких неможливо було б здійснювати ту чи іншу діяльність [1, с. 153]. Тому актуальною залишається проблема не лише підвищення страхової культури серед населення, але і запровадження нових підходів до системи страхового захисту як з боку держави, так і національних страхових організацій.

У всьому світі при здійсненні будь-якої комерційної діяльності страхування визнане невід'ємним і ефективним інструментом управління зовнішньоекономічними ризиками.

З погляду міжнародної торгівлі, ризик — небезпека втрат з вини іншої сторони або через зміну політичної, економічної чи іншої ситуації в країні партнера. Можливих втрат у зовнішньоекономічній діяльності може зазнати будь-хто з її учасників — експортер, імпортер або обслуговуючий банк. Тому дуже важливо знати всі типи ризиків, які виникають у процесі міжнародного товарообміну, а також заходи, що дають змогу ці ризики мінімізувати або усувати зовсім [3].

Класифікація ризиків налічує близько 200 видів, зокрема здійснення зовнішньоекономічної діяльності супроводжується такими видами ризиків, як комерційні (виникають під час продажу товарів, зміни попиту та пропозиції на них), фінансові (пов'язані з інфляційними процесами, зміною процентних ставок за кредитами), міжнародні торгівлі. Також окремо можна виділити: ризики невиконання сторонами умов зовнішньоекономічного договору (недотримання термінів поставки, невідповідність кількості та якості товару, невиконання зобов'язань за платежами; ризики, що виникають через можливу зміну валютного курсу на дату розрахунку за зовнішньоекономічним договором; ризики, що пов'язані зі зміною світових цін, тощо). Варто зауважити, що важливе значення під час управління ризиками має постійний контроль за вже виявленими ризиками. Однак існують зовнішні ризики, на які не впливають жодні заходи, що здійснюються суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності. Наприклад, форс-мажорні ситуації, обумовлені природними катаклізмами в тій чи іншій державі, чи значне коливання валютного курсу через політичну або економічну нестабільність. Подолання їх негативних впливів на результати здійснення господарської операції вимагають значних затрат [6, с. 88].

Найбільш поширеними ризиками при здійсненні ЗЕД є комерційні ризики, страхування яких найчастіше відбувається в міжнародному бізнес-оточенні. До комерційних ризиків слід віднести [2, с. 202]: ризик зміни ціни, який виникає після того, як контракт було укладено; нетактовна поведінка одного із учасників контракту; нестабільна фінансова позиція одного із учасників контракту; коливання валютних курсів; витрати укладення контракту, враховуючи різноманітність законодавства країн. Тому одним із ефективних засобів захистити свій бізнес при здійсненні зовнішньоекономічної комерційної діяльності від виникаючих ризиків є його страхування.

Страхування — це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків) [4]. Страхування зовнішньоекономічних операцій в Україні здійснюється комерційними страховими компаніями (державними, акціонерними, іноземними, змішаними тощо), а також іншими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, до статутного предмету діяльності яких входять страхові операції. Умови страхування

визначаються договором страхування або чинним законодавством та захист здійснюється за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів.

Відповідно страхування зовнішньоекономічного ризику — це комплекс видів страхування, які забезпечують захист інтересів вітчизняних та іноземних учасників різних форм міжнародної співпраці.

Сучасне страхування передбачає широкий набір послуг, пов'язаних із зовнішньоекономічною діяльністю [5]:

- страхування різного роду зовнішньоекономічних операцій та контрактів;
- страхування «карго», тобто страхування вантажів;
- страхування «каска», тобто страхування транспортних засобів. До підвидів даного роду страхування належать: страхування контейнерів та їхнє перевезення; страхування ризиків у сфері будівельно-монтажних робіт; страхування обладнання та устаткування від можливих пошкоджень; страхування зобов'язань по гарантіях; страхування імпортного комплексного обладнання; страхування електронного обладнання, що імпортується; страхування відповідальності за здійснення будівельно-монтажних робіт перед третіми особами; страхування виставок торгово-промислового та іншого характеру, які здійснюють та проводять іноземні фірми; страхування майнових цінностей іноземних підприємств, які проводять свою діяльність на території України; страхування майнових цінностей вітчизняних підприємств, що здійснюють свою діяльність за кордоном; страхування відповідальності за здійснення різного роду зовнішньоекономічних операцій та контрактів; страхування експортних кредитів.

Висновки. Отже, як свідчить дослідження в сучасних умовах існує велика різноманітність чинників, що призводять до виникнення ризиків, які ускладнюють ведення господарської діяльності та дестабілізують економічне становище зовнішньоекономічної діяльності. Проте, світова практика переконує, що саме страхування ризиків є одним із найдієвіших інструментів мінімізації економічних втрат у зовнішньоекономічній діяльності, без якого майже не здійснюється жодної комерційної операції.

Література

1. Андрущенко Л. В. Правопорушення у сфері страхування зовнішньоекономічної діяльності / Л. В. Андрущенко // Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. — 2007. — № 5. — С. 150–155.
2. Международные экономические отношения. Международный бизнес: [учебник] / [А. Ю. Архипов и др.; общ. ред.: А. Ю. Архипов, Е. П. Пузакова]; Южный федеральный ун-т. — Ростов н/Д: Феникс, 2009. — 571 с.
3. Озель Д. М. Ризики у зовнішній торгівлі та їх вплив на організацію та здійснення міжнародних розрахунків [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/34876/111-Ozel.pdf?sequence=1>
4. Про страхування: Закон України від 7 березня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 18.
5. Семчук Ж. В. Особливості страхування зовнішньоекономічної діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Семчук Ж. В., Процевят О. С., Скриньковський Р. М. // Ефективна економіка. — Режим доступу: <http://www.economy.science.com.ua/?op=1&z=2382>
6. Сисюк С. В. Оцінка та страхування ризиків у зовнішньоекономічній діяльності: обліковий аспект / С. В. Сисюк // Вісник ЖДТУ. — 2015. — № 2 (72). — С. 86–90.

УДК 658.152

Ярмак Анна Іванівна

*студентка кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський Національний Університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

Малий бізнес відіграє важливу роль у розвитку економіки й вирішенні соціальних проблем на місцевому, регіональному й державному рівнях. Завдяки малому бізнесу успішно розвиваються ринкові засади господарювання, відбувається наповнення місцевих бюджетів, активно формується система господарських відносин у різних сферах і галузях діяльності.

Підприємство вважається малим, коли підприємець сам бере участь в процесі виробництва, здійснюючи при цьому професійно-технічні функції, а торгівельні й організаційні функції передаються членам його родини. Особливо показовим для малого бізнесу є об'єднання в особі підприємця трьох функцій: підприємця, інвестора й керуючого.

Ефективність функціонування малих підприємств, підвищення їх конкурентоспроможності, темпи їх розвитку значною мірою визначаються рівнем управління фінансовими ресурсами. Тому одним із найважливіших напрямків фінансової політики цих підприємств на сучасному етапі є формування стратегії формування фінансових ресурсів, яка повинна бути спрямована на забезпечення зростання прибутку, мінімізацію фінансових ризиків, забезпечення необхідної ліквідності.

Процес управління фінансовими ресурсами — це сукупність управлінських процедур, які виконуються у певній послідовності з метою вирішення поставлених перед управлінням завдань. Принципи, на яких ґрунтуються сучасні системи управління фінансами, можуть бути застосовні до підприємств різних розмірів. Усі компанії розміщують фінансові ресурси в активи, а також залучають кошти.

Під фінансами малого бізнесу розуміють грошові кошти, що є в розпорядженні окремих підприємств малого бізнесу й загальну суму коштів регіонів чи держави в цілому, що спрямовується на розвиток малого бізнесу як напряму господарсько-фінансової діяльності.

Проблеми маленьких компаній не схожі на проблеми, з якими зіштовхуються великі підприємства, крім того, доступ малих підприємств на фінансові ринки обмежений. З огляду на те, що підприємства малого бізнесу мають обмежений доступ до фінансових ресурсів, а їхня

діяльність пов'язана з високим ступенем ризику, важлива роль в забезпеченні успішного розвитку цього сектора економіки відводиться державі. [2, с. 13]

Відповідно до статті 14, пункту 2 Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [1] державна політика розвитку малого підприємництва на місцевому рівні реалізується шляхом впровадження регіональних та місцевих програм.

Державна підтримка суб'єктів малого і середнього підприємництва та об'єктів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва включає фінансову, інформаційну, консультаційну підтримку, у тому числі підтримку у сфері інновацій, науки і промислового виробництва, підтримку суб'єктів малого і середнього підприємництва, що проводять експортну діяльність, підтримку у сфері підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації управлінських кадрів та кадрів ведення бізнесу.

Світовий досвід, доводить, що найбільшої ефективності мале підприємство досягає при спеціалізації за певним видом діяльності. Спеціалізація дозволяє більш продуктивно використовувати різноманітні здібності працівників, що призводить до збільшення загального обсягу виробництва. У свою чергу, збільшення реального обсягу виробництва призводить до збільшення реальних прибутків підприємства, що позитивно впливає на його фінансовий стан [3, с. 61].

Фінансовий стан держави в цілому теж значною мірою залежить від фінансового стану кожного конкретного підприємства. З іншого боку, за умови використання новітньої техніки, технологій, вузької спеціалізації

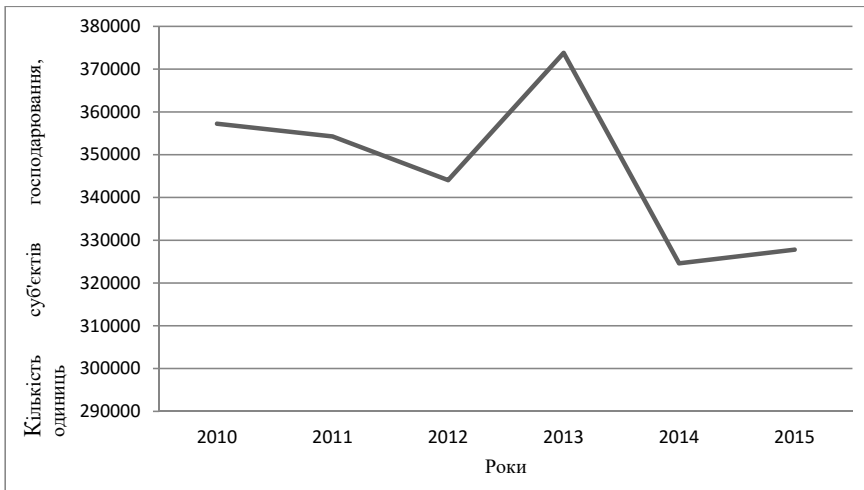

Рис. 1. Кількість малих підприємств в Україні у 2010–2015 роках

мале підприємство є серйозним конкурентом, що підриває монополістичні позиції великих корпорацій.

За даними Державної служби статистики України [4], кількість малих підприємств протягом 2010–2015 років динамічно змінювалася.

Кількість підприємств не є стабільною величиною в Україні, оскільки сукупність підприємств реагує на зміни економічних умов. Важливо, що кількість малих підприємств зростала у 2012–2013 роках, а потім відбулося зменшення їх кількості. Крім того, коливання валютного курсу мають вплив на віднесення тих чи інших підприємств до категорії малих, середніх або великих з урахуванням розміру їх доходів.

Отже, малий бізнес є невід’ємною складовою ринкової економіки. В Україні останнім часом намітилася тенденція до його активного розвитку. Фінансове забезпечення підприємств малого бізнесу необхідно розглядати як процес, що включає спільну діяльність підприємницьких структур, державних органів влади й фінансових установ щодо визначення потреби підприємств малого бізнесу в фінансових ресурсах і її покриття за рахунок визначених джерел. Важливими складовими цього процесу виступають: розробка регіональних програм підтримки підприємництва; розробка нормативно-правових основ, формування показників ефективності розвитку малого бізнесу та проведення їх моніторингу.

Література

1. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні», від 22.03.2012 № 4618-VI // <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
2. Фастовець А. А., Фисун І. В. Ф 26 Фінанси малого бізнесу: навч. посіб. / А. А. Фастовець, І. В. Фисун. — К.: Кондор-Видавництво, 2013. — 302
3. Виговська В. В. Малий бізнес України: сучасний стан та перспективи розвитку // Актуальні проблеми економіки. — 2009, — № 1. — С. 59–64.
4. Показники структурної статистики по суб'єктах господарювання з розподілом за їх розмірами: [Електронне джерело]. — Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/fin/osp/osp_u/osp_u.htm

Трахим-Курлович Дмитро

*студент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну
м Київ, Україна*

Науковий керівник:

Белялов Талят Енверович

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Економічна безпека — це стан суб'єкта, при якому ймовірність небажаної зміни будь-яких якостей самого суб'єкта або важливих для нього параметрів відносно невелика

Іншими словами, економічна безпека досягається тоді, коли за будь-яких змінах економічних збитків буде відносно мінімальний.

Методи забезпечення економічної безпеки:

- економічні (наприклад, диверсифікація вкладень дозволяє значно зменшити ризик капіталовкладень, відповідно, збільшити ступінь економічної безпеки);
- неекономічні (наприклад, політичні, силові та інші).

Надійність будь-якої фінансової організації визначається двома головними критеріями: продуманою кредитно-фінансовою політикою і ефективною системою безпеки. Економічний успіх в значній мірі залежить від якості управлінської роботи по координації відповідної реакції організації на фактори зовнішнього і внутрішнього середовища, що необхідно для прийняття ефективних рішень.

Організації фінансово-кредитної сфери мають справу з ресурсами специфічних форм: кредитами, інвестиціями, вкладками і т.д. Специфічність існування даних форм визначає необхідність побудови відповідної системи забезпечення економічної безпеки, відмінною від систем економічної безпеки, що існують у інших суб'єктів економічних відносин. Використання даних специфічних ресурсів забезпечується за допомогою грошових фондів.

Особливе місце в системі забезпечення економічної безпеки установ фінансової сфери займає система безпеки банків. Банки — один

з найважливіших елементів фінансової системи держави. Саме за допомогою банківської системи здійснюються процеси емісії грошових і кредитних коштів, інвестиції в народне господарство та інші види фінансової діяльності, необхідні для нормального функціонування економіки. Ризики, які чекають на банки, слабо структуровані, але досить добре профілактуючим.

Розглянемо ризики інвестування, оскільки про проблему недовіри кредитів ми говорили раніше. Всі ризики інвестування можна розділити на зовнішні і внутрішні.

До зовнішніх відносять ризики:

- спаду виробництва або попиту на інвестований продукцію;
- незадовільного вибору підрядників і постачальників;
- нерегульованість поставок, невиконання договірних відносин;
- форс-мажорних обставин.

Таким чином, зовнішні ризики пов'язані з подіями, які банк може передбачити, але не зможе змінити. В даному випадку банк може підстрахуватися від небажаних наслідків або подолати вже виникли ризикові ситуації, компенсувавши збитки.

До внутрішніх ризиків інвестування банківських коштів відносять ризики, пов'язані з видом інвестиційної операції. Сюди входять ризики: кредитування, лізингових операцій та ризик, що виникає при здійсненні портфельних інвестицій.

Внутрішні, як і зовнішні, ризики інвестування банківських коштів накладають певну відповідальність на служби із забезпечення економічної безпеки. З'являється необхідність захисту від небажаних наслідків і передбачення потенційних збитків або інших втрат внаслідок виникнення ризикових ситуацій.

До основних завдань фінансово-економічної безпеки підприємства відносять:

1. Забезпечення економічної ефективності господарської підприємства, його фінансової стабільності та фінансової незалежності.
2. Захист співробітників суб'єкта підприємницької діяльності, його капіталу, майна, законних прав та комерційних інтересів від протиправних посягань з боку конкурентів і кримінальних угруповань.
3. Збір та аналіз інформації для опрацювання ефективних й дієвих управлінських рішень з питань стратегії і тактики розвитку системи економічної безпеки підприємства.
4. Забезпечення високої конкурентоздатності продукції, товарів та послуг на основі запровадження ефективного управління на підприємстві.
5. Збір, аналіз та оцінка інформації про партнерів, конкурентів, клієнтів, інших фізичних та юридичних осіб, з метою прийняття превентив-

них заходів і попередження реальних та можливих загроз економічній безпеці.

6. Забезпечення збереження матеріальних цінностей, грошових коштів та відомостей, що становлять комерційну, банківську та іншу таємницю підприємства, що охороняється законом.

7. Організація навчання персоналу підприємства та контролю щодо дотримання ним відповідних вимог, норм та правил, спрямованих на забезпечення економічної безпеки.

8. Розробка інструкції про допуск персоналу фірми до роботи з документами, що містять комерційну, банківську чи іншу таємницю, що охороняється законом, організація ведення закритого діловодства;

9. Інші завдання, спрямовані на забезпечення економічної безпеки підприємства та його сталий розвиток.

Склад і структура системи фінансово-економічної безпеки підприємства залежать від виду його діяльності, організаційно-правової форми власності, масштабів діяльності, ступеню використання нових технологій. Тобто при побудові системи фінансово-економічної безпеки на підприємстві слід враховувати специфіку його діяльності та загрози його нормальному функціонуванню і розвитку. Таким чином, питання забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств є досить актуальним в сучасних умовах господарювання, так як останнім часом все частішими стають випадки недобросовісної конкуренції, фіктивного підприємництва, рейдерських атак, промислового шпionажу, які є загрозою нормальному функціонуванню і розвитку вітчизняних підприємств.

Література

1. Іващенко О.В., Гельман В.М. Фінансово-економічна безпека держави / О.В. Іващенко, В.М. Гельман // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). — 2013. — № 2(1). — С. 121–131. — Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znptdau_2013_2\(1\)_16.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znptdau_2013_2(1)_16.pdf)
2. Васильців Т.Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Васильців Т.Г., Волошин В.І., Бойкевич О.Р., Каркавчук В.В., [за ред. Т.Г. Васильціва]. — Львів: ВИДАВНИЦТВО, 2012. — 386 с.
3. Подольчак Н.Ю. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки: навч. посібник / Н.Ю. Подольчак, В.Я. Карковська. — Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. — 268 с.
4. Столбов В.Ф., Шаповал Г.М. Особливості управління системою фінансово-економічної безпеки будівельних підприємств / В.Ф. Столбов, Г.М. Шаповал // Комунальне господарство міст. Науково-технічний збірник. — 2013. — № 111. — с. 103–108.

5. Іващенко О. В., Четверіков П. М. Система фінансово-економічної безпеки підприємства / О. В. Іващенко, П. М. Четверіков. — [Електронний ресурс]. — режим доступу: <http://www.sword.com.index/2012>.

6. Економічна безпека: навч. посіб. / За ред. З. С. Варналія. — К.: Знання, 2009. — 647 с.

7. Трухан О. Л. Наукова інтерпретація функцій стратегічного управління підприємствами / О. Л. Трухан // Вісник Хмельницького національного університету / Економічні науки. — 2010. — № 1. — Т. 2. — С. 29–35.

8. Мойсеєнко І. П., Марченко О. М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навч. посібник / І. П. Мойсеєнко, О. М. Марченко. — Львів, 2011. — 380 с.

УДК 336.663

Малюк Стас Ігорович

*студент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну*

м. Київ, Україна

Науковий керівник:

Черниш Ольга Василівна

*старший викладач кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну*

м. Київ, Україна

СУЧАСНІ МЕТОДИ РОЗРАХУНКУ ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

В умовах ринкової економіки багато підприємств України зацікавлені у стабільному та ритмічному функціонуванні. Саме від ефективності використання оборотних активів залежить рівень ліквідності підприємства, його фінансова стійкість, платоспроможність та рентабельність. Сучасна економічна наука характеризується відсутністю єдиних методичних підходів щодо визначення показників оцінки ефективності використання вищезазначеної категорії.

Теоретичні засади методики оцінки ефективності використання оборотних активів викладені у працях таких вітчизняних та зарубіжних економістів, як А. М. Поддєрьогін, Г. М. Азаренкова, В. В. Ковальов, М. Д. Білик, О. С. Іванілов, Я. В. Гурєва, В. С. Сухарський, Н. Б. Ермасова, В. Н. Смагін, І. А. Бланк, С. М. Клименко, Г. О. Швиданенко, С. Ф. Покропивний, В. Я. Кармазін, В. В. Буряковський, Т. О. Примак, Т. А. Демченко, Г. Г. Кірейцев, М. В. Мних, Г. Савицька, О. Стоянова, Р. Мертон, Є. Брігхем, Р. Н. Холт та багато інших, які значне місце відводять саме розробці методичних підходів щодо визначення та розрахунку показників ефективності використання оборотних активів.

Аналіз праць свідчить про відсутність достатнього висвітлення питань, пов'язаних із розробкою сучасної методики аналізу ефективності формування та використання оборотних активів, особливо враховуючи специфіку діяльності окремого підприємства.

Вивчаючи наукові праці вчених-економістів, можна виділити чотири основних підходи щодо трактування економічної сутності категорії «оборотні активи».

Перший підхід. Оборотні активи — авансована вартість у оборотні виробничі фонди та фонди обігу (А. М. Поддєрьогін, Г. М. Азаренкова,

М. В. Мних). Прихильники цього підходу розглядають оборотні активи як об'єктивно необхідну економічну категорію, яка виступає авансованою в грошовій формі сукупною вартістю для створення обігових виробничих фондів та фондів обігу, які у процесі кругообігу змінюють одну функціональну форму іншою з метою безперервного процесу виробництва [1, с. 15–130].

Згідно *другого підходу*, оборотні активи – інвестовані засоби у поточну діяльність (Роберт К. Мертон, З. Боді, Є. Брігхем, Н. Б. Емасова, В. Н. Смагін). Сутність підходу полягає в тому, що оборотні активи розглядаються як засоби, інвестовані підприємством в поточні операції під час кожного операційного циклу [2, с. 315–380].

Прихильники *третього підходу* розглядають оборотні активи як мобільні активи, які використовуються і реалізуються підприємством протягом одного року або операційного циклу (В. В. Ковальов, Р. Н. Холт, М. Д. Білик, І. О. Бланк, Н. О. Власова, О. А. Круглова, Н. І. Безгінова). У цьому підході оборотні активи розуміються як сукупність майнових цінностей, які обслуговують поточну господарську діяльність підприємства і повністю споживаються протягом одного операційного циклу [3, с. 418–490].

Та згідно *четвертого підходу* оборотні активи – сукупність оборотних фондів та фондів обігу. Прихильником цього підходу виступає В. С. Сухарський, який розглядає оборотні кошти як сукупність оборотних фондів та фондів обігу, які використовуються для фінансування господарської діяльності та виражені в грошовій формі [4, с. 15–160].

Ураховуючи вищезазначені підходи, можна відмітити, що оборотні активи – це активи підприємства, які виражені як у грошовій, так і у натуральній формі, та обслуговують поточну господарську діяльність підприємства і повністю споживаються протягом одного операційного циклу.

Сучасні умови функціонування підприємств перетворюють процес оцінки ефективності використання оборотних активів на самостійну складову аналітичної роботи, результати якої можна використовувати як інформаційну базу при ухваленні стратегічних управлінських рішень так і при формуванні механізму управління фінансовим станом підприємства, посиленні його конкурентних позицій на ринках збуту.

Отже, для ефективності використання оборотних активів можна виділити наступну традиційну методику розрахунку показників оцінки ефективності використання оборотних активів (Табл. 1) [5, с. 53–54].

Проте традиційну методику розрахунку показників ефективності використання оборотних активів, для більш детального аналізу, необхідно розширювати та доповнювати. Зокрема рекомендується застосовувати сучасну методику розрахунку показників оцінки ефективності використання оборотних активів з урахуванням галузевої належності та специфіки діяльності підприємства (Табл. 2).

**Традиційна методика розрахунку показників
ефективності використання оборотних активів**

Показники	Алгоритм розрахунку	Економічна сутність
1	2	3
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Чистий дохід / Середній залишок оборотних активів;	Показує число обертів, здійснених оборотними активами підприємства за період (зазвичай за рік), або, що те ж саме, — обсяг реалізованої продукції в розрахунку на 1 грн. оборотних активів.
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	Середній залишок оборотних активів / Чистий дохід;	Показник, зворотний коефіцієнту оборотності; це сума оборотних активів, авансованих на 1 грн. виручки від реалізації продукції. Чим менший коефіцієнт завантаження, тим ефективніше використовуються оборотні активи.
Коефіцієнт прибутковості оборотних активів	Чистий прибуток / Середній залишок оборотних активів;	Характеризує величину прибутку, що припадає на одну грошову одиницю вартості оборотних активів
Тривалість одного обороту	360 / Коефіцієнт оборотності оборотних активів;	Це середній час (в днях), за який підприємству повертаються його вкладення в оборотні активи у вигляді чистого доходу від реалізації.
Сума вивільнення оборотних активів за рахунок прискорення оборотності	Одноденний чистий дохід від реалізації * (Середня тривалість одного обороту у базисному періоді — Середня тривалість одного обороту у звітному періоді	Зменшення тривалості обороту свідчить про поліпшення використання оборотних активів. Прискорення оборотності оборотних активів можна оцінити за їх абсолютним та відносним вивільненням з обороту.
Матеріаломісткість виробленої на підприємстві продукції	Матеріальні витрати / Чистий дохід	Характеризує рівень використання матеріальних оборотних активів і показує, скільки матеріальних ресурсів використано в процесі виробництва одиниці продукції

Сучасна методика розрахунку показників ефективності використання оборотних активів з урахуванням галузевої належності та специфіки діяльності підприємства

Показники	Алгоритм розрахунку	Економічна сутність
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Чистий дохід з урахуванням певного виду продукції (послуг) / Середній залишок оборотних активів;	Обсяг реалізованого певного виду продукції (послуг) в розрахунку на 1 грн. оборотних активів.
Величина певного виду оборотних активів на 1 од. продукції (послуг)	Вартість певного виду оборотного активу / Чистий дохід від реалізації окремого виду продукції (послуг);	Характеризує витрати певного виду оборотного активу у розрахунку на 1 од. окремого виду продукції (послуг).
Коефіцієнт ефективності планування оборотних активів	Фактичні залишки оборотних активів / Заплановані залишки за кожною складовою структури оборотних активів;	Цей коефіцієнт допомагає розрахувати кількість оборотних активів, необхідних для ефективного та безперервного виробництва
Коефіцієнт зміни вартості оборотних активів	Залишки оборотних активів / Процентне відношення інфляції за період чи зміну кон'юнктура на ринку;	Характеризує ефективність використання оборотних активів з подальшим використанням
Коефіцієнт втрати властивостей	Кількість оборотних активів / Вартість природного збитку оборотних активів за аналізований період;	їх у виробничому процесі з урахуванням втрати ними певних властивостей.
Коефіцієнт збереження залишку оборотних активів	Коефіцієнт зміни вартості залишку оборотних активів * Коефіцієнт втрати властивостей;	

Таким чином, сучасна методика розрахунку показників оцінки ефективності використання оборотних активів з урахуванням галузевої належності та специфіки діяльності підприємства враховує сезонні залишки запасів, що створюються в галузях, де сировина та товари надходять протягом року нерівномірно, отже, для окремих підприємств необхідно не лише планувати залишки оборотних активів, але й потрібно вміти управляти ними. Саме для цього доцільно ввести коефіцієнт ефектив-

ності планування оборотних активів. У зв'язку з тим, що залишки оборотних активів повинні бути ефективно використані у наступному виробничому циклі, необхідно також врахувати втрату ними властивостей, саме для цього доцільно було б ввести коефіцієнт збереження залишку оборотних активів.

Проаналізував традиційну методика розрахунку показників ефективності використання оборотних активів підприємства, можливо зробити висновок, що у теперішній час економісти вважають за доцільне оцінювати ефективність використання оборотних активів підприємства шляхом вибору декількох найважливіших показників. У зв'язку з цим, більш доцільно використовувати сучасну методика розрахунку показників, що враховує галузевої належності та специфіку діяльності окремого підприємства.

Література

1. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. — К.: Знання — Прес, 2006. — 287 с.
2. Боди З. Финансы / З. Боди, Р. Мертон. — М.: Вильямс, 2007. — 592 с.
3. Фінансовий аналіз / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. Н. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. — К.: КНЕУ, 2009. — 592 с.
4. Сухарський В. С. Економічний словник / В. С. Сухарський. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2010. — 328 с.
5. Ящук Д. Л. Дослідження методології управління оборотними активами підприємств в умовах кризи / Д. Л. Ящук // Вісник економічного транспорту і промисловості. — 2013. — № 32. — с. 52–57.
6. Соляник Л. Г. Оборотні засоби промислового підприємства: оптимізація управління: монографія / за ред. О. С. Галушко. — Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2014. — 239 с.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ
АКАДЕМІЯ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ
МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ «ІНТЕРНАУКА»
(INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL «INTERNAUKA»)
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА НАУКОВА РАДА

Збірник тез наукових праць

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«ЕКОНОМІКА, ФІНАНСИ І УПРАВЛІННЯ В ХХІ СТОЛІТТІ:
АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»

«20–23» березня 2017

Сборник тезисов научных трудов

МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
«ЭКОНОМИКА, ФИНАНСЫ И УПРАВЛЕНИЕ В ХХІ ВЕКЕ:
АНАЛИЗ ТЕНДЕНЦИЙ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ»

«20–23» марта 2017

Abstracts of scientific works

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
«ECONOMICS, FINANCE AND MANAGEMENT IN THE XXI CENTURY:
ANALYSIS OF TRENDS AND DEVELOPMENT PROSPECTS»

March 20–23, 2017

Видано у авторській редакції

Адреса: Україна, м. Київ, вул. Павлівська, 22, оф. 23

Контактний телефон: +38(067) 401-84-35

Телефон/факс: +38(044) 222-5889

E-mail: info@frada.com.ua

<http://www.frada.com.ua>

<http://www.inter-nauka.com>

Підписано у друк 15.03.2017. Формат 60×84/16
Папір офсетний. Гарнітура PetersburgС. Друк на дуплікаторі.
Тираж 200. Замовлення № 401.
Ціна договірна. Надруковано з готового оригінал-макету.

Надруковано у Видавництві ТОВ «Спринт-Сервіс».

Свідоцтво: Серія ДК № 4365 від 17.07.2012

Контактний телефон: +38(050) 647-1543